

KUSTVISIE IJSSELMEERKUST

Aan ‘t meer 2030

Versie 27-09-2021

opdrachtgevers

gemeente Hollands Kroon

GEMEENTE Medemblik

GEMEENTE Enkhuizen

Provincie Noord-Holland

in samenwerking met

wing 7

Witteveen + Bos

IMA Identity Matching Academy

Terwisscha & Wagenaar

VOORWOORD

Vanuit de verschillende coalitieakkoorden van gemeenten en provincie én als uitwerking van de Agenda IJsselmeergebied 2050 zijn we gekomen tot de Kustvisie. Een bestuurlijk koersdocument dat als bouwsteen kan dienen voor bijvoorbeeld omgevingsplannen. Pas als de bouwstenen van de kustvisie zijn opgenomen in omgevingsplannen dan krijgen onderdelen van de visie een 'formele' status.
Provincie Noord-Holland en de gemeenten Hollands Kroon, Medemblik en Enkhuizen streven naar een duurzame leefomgeving voor wonen, werken en recreëren. We willen de balans zoeken en vinden tussen de waarden van natuur, water en landschap én economie, waaronder recreatie en toerisme. Door vanuit draagkracht en met draagvlak gebiedsgericht te verkennen, te versterken en te verbeteren, kunnen we onze leefomgeving beter beschermen, benutten en ontwikkelen voor onze toekomst. We danken daarom alle deelnemers aan de Kustweken in het vroege voorjaar van 2021 voor hun waardevolle bijdragen.
Met het opstellen van deze Kustvisie bereiken we meerdere doelen. Veel partijen, en vooral burgers, hebben belang bij een adequate inventarisatie van de vele plannen in het gebied die er al zijn. Het was onze taak als regionale bestuurders om dit palet bij elkaar te brengen, de opgaven onderling af te stemmen en met elkaar in verband te brengen. Maar ook om een gedeeld kader te realiseren van waaruit de verschillende initiatieven kunnen worden belicht en vormgegeven.
Het overzicht laat de enorme dynamiek in het gebied zien, maar ook de noodzaak tot integrale planvorming en samenwerking bij de uitwerking en realisatie. Pas dan wordt het totaal meer dan de som der (onder)delen.
Wat ons betreft is deze integrale Kustvisie het begin van een vruchtbare samenwerking aan de IJsselmeerkust.. Een coalitie van 'the willing' die vanuit betrokkenheid bij de opgaven én het gebied aan de slag wil. De visie is een uitnodiging om met nog meer ideeën te komen en samen aan de toekomst van het IJsselmeerkustgebied te werken. Het bijgevoegde projectenboek is voor ons dan ook slechts een start.
Het samenwerken aan projecten vanuit eigen verantwoordelijkheden en bevoegdheden is wat ons betreft niet 'shoppen in de Kustvisie' of 'krenten uit de pap halen'. De integraliteit en het zoeken naar balans staan voorop. Wij zullen dat bewaken. De uitwerking van de visie is aan de gebiedspartijen zelf, ieder vanuit eigen verantwoordelijkheid en bevoegdheid. Dat houdt niet in dat er solistisch gewerkt kan worden. Schouder aan schouder kunnen opgaven sneller gerealiseerd worden. Soms is er intensieve samenwerking nodig en mogelijk. Zodat partners elkaars doelstellingen meenemen. We zien daar de eerste voorbeelden al van.
In het projectenboek is een reeks kansrijke verkenningen opgenomen. Deze geven vorm en inhoud aan de Kustvisie. Goedkeuring van de visie, betekent niet onmiddellijk goedkeuring voor de projecten. Deze kennen elk hun eigen financieringsvraagstuk en dienen ruimtelijke procedures, besluitvorming en vergunningstrajecten te doorlopen. Wel zijn ze door de gebiedspartijen kansrijk genoemd, omdat ze kunnen bijdragen aan een gezonde en welvarende toekomst van de IJsselmeerkust.

We hopen op uw medewerking bij de realisatie van de Kustvisie

INHOUD

Samenvatting 8

1. Inleiding

1.1 Participatie 12

1.2 Leeswijzer 12

2. De Noord-Hollandse IJsselmeerkust

2.1 Kustzone 13

2.2 IJsselmeerkust West-Friesland 13

2.3 IJsselmeerkust Wieringermeer 16

2.4 IJsselmeer 18

2.5 Identiteit en kwaliteiten 20

3. Trends en beleid

3.1 Landschap 22

3.2 Landbouw 23

3.3 Natuur & biodiversiteit 25

3.4 Energietransitie 26

3.5 Wonen 28

3.6 Klimaatadaptaie 29

3.7 Recreatie & toerisme 29

4. Visie en strategie

4.1 Doel 33

4.2 Bereik 33

4.3 De Kustvisie 33

4.4 IJsselmeerwaarde 34

4.5 Hoofdprincipes 37

4.6 Toetsingskader 40

4.7 Visiekaart 42

5. Projectenboek

5.1 Wieringerhoek 44

5.2 Noordkop 46

5.3 IJsselmeerkustroute 47

5.4 Dijkgatbos & omgeving 49

5.5 Groene Lopers 50

5.6 Innovatie-eiland 52

5.7 Oude Zeug 54

5.8 TOP IJsselmeer 55

5.9 Regatta Medemblik 56

5.10 Vooroever KoopmanspolderAndijk 57

5.11 PWN 59

Bijlagen

Bijlage - Identiteitsonderzoek

Samenvatting

De Kustvisie voor de Noord-Hollandse IJsselmeerkust geeft richting aan ideeën, ontwikkelingen en projecten die van invloed zijn op de leefomgeving. Ontwikkeling van de kust is nodig om klaar te zijn voor de toekomst. Veel partijen werken aan verschillende projecten en opgaven, waarbij het gevaar is dat de samenhang ontbreekt. Daarom hebben de provincie, de drie gemeenten en de lokale gemeenschap een Kustvisie opgesteld. De Kustvisie zal het vertrekpunt zijn voor ontwikkelingen en projecten, op zo'n manier dat die op elkaar aansluiten, elkaar aanvullen en waar mogelijk versterken.

We staan aan de ene kant voor opgaven als klimaatadaptatie, verduurzaming en biodiversiteit. Tegelijk bieden het IJsselmeer en de Noord-Hollandse IJsselmeerkust volop mogelijkheden om én in te spelen op wat noodzakelijk is, én op wat wenselijk is om de leefbaarheid en de economie verder te versterken. Een aantrekkelijk gebied om te wonen, werken en om te bezoeken. De Kustvisie helpt daarbij.

De visie beschrijft wat de betrokkenen belangrijk vinden en waar zij kansen zien. Wat past hier en wat niet? Waarin onderscheidt de Noord-Hollandse IJsselmeerkust zich en hoe kan dat optimaal worden ingezet? Waar moeten ontwikkelingen en projecten aan voldoen? De Kustvisie is een gezamenlijke visie op een gezamenlijke toekomst.

De Noord-Hollandse IJsselmeerkust is de kuststrook van Den Oever tot Enkhuizen. Maar eigenlijk hebben we het over twee gebieden, elk met hun eigen geschiedenis, kenmerken en mentaliteit: de kust van West-Friesland en de kust van de Wieringermeer. West-Friesland is een aaneenschakeling van kleine polders, ontstaan door de eeuwen heen en met een historie van kleine tuinbouwers, visserij en handel. De Wieringermeer is de eerste IJsselmeerpolder, met een nieuwe bevolking die de nieuwe landbouwgrond kwam ontginnen. Wat beide kustdelen verbindt is water. Toch zijn het vooral bezoekers voor wie het IJsselmeer een grote rol speelt; veel bewoners leven met hun rug naar het water.

Behalve de eigenheid en de verbondenheid van de twee kustdelen, heeft water een centrale rol in de Kustvisie, met name het IJsselmeer. Al betekende de afsluiting van de Zuiderzee een ecologische ramp voor het waterleven, het IJsselmeer heeft nu juist veel ontwikkelkansen, met zijn havens, watersport, zoetwaterbekken, natuurontwikkeling, duurzame energie en weidsheid.

De Kustvisie sluit aan op trends en ontwikkelingen en op daarbij behorend beleid van provincie, gemeenten en andere overheden. Daarbij gaat het om landschap, landbouw, natuur, energietransitie, klimaat, wonen en recreatie en toerisme. Deze Kustvisie Noord-Hollandse IJsselmeerkust is een nadere uitwerking van de ambities uit de Agenda IJsselmeergebied 2050.

De **visie op de ontwikkeling van de Noord-Hollandse IJsselmeerkust** luidt samengevat:

Door de unieke kwaliteiten van de Noord-Hollandse IJsselmeerkust optimaal te benutten en de belangrijke functie van zoetwaterbekken voor drinkwater behouden willen we de leefbaarheid en economie versterken, samen met ecologie en energie. Het is een bijzonder gebied met zijn eigen verhalen. Ze hebben geleid tot het waardevolle IJsselmeer en tot een kust met interessante contrasten. Tussen land en water, tussen oud en nieuw land. De kuststrook willen we ontwikkelen met behoud van de landschappelijke waarden en identiteit.

De kwaliteiten optimaal benutten, begint met er bewust van zijn en elkaar er bewust van maken. Bij het vervolgens inzetten en/of verder ontwikkelen van deze kwaliteiten, is samenhang belangrijk.

Ten eerste moeten ontwikkelingen passen bij de plek. Bij de Wieringermeer met zijn grootschaligheid, innovatie, openheid en strakke lijnen. Bij de West-Friese kuststreek, gekenmerkt door eeuwen aan cultuurhistorie, door grilliger lijnen en kleinschaligheid, al is afwisseling met grootschaliger ontwikkelingen en innovatieve activiteiten ook hier op zijn plaats. Want hoe verschillend de twee gebieden ook zijn, de zichtbare traditie van vooruitgangsdenken delen ze.

Ook water zorgt voor samenhang. Als rode draad door de geschiedenis, door de landschappen en door nieuwe ontwikkelingen. Samen met de dij-

ken, die het oude en het nieuwe land, en het IJsselmeer en de kust scheiden én verbinden. Die verbinding kunnen we versterken. Door de blik letterlijk en figuurlijk meer op water te richten en door de overgang tussen water en land te verzachten.

In de kustontwikkeling liggen veel kansen voor recreatie en toerisme. Beleving staat daarbij centraal. Van water, landschap, oude en recente cultuurhistorie. Recreatie en toerisme kunnen ook worden gebundeld met andere opgaven, zoals natuur, innovaties in landbouw, energie en klimaatadaptatie.

Zo wordt de Noord-Hollandse IJsselmeerkust één zone. Aantrekkelijk voor bewoners, bedrijven en bezoekers, waardevol, bestendig, eigen, verwelkomend, divers, maar verbonden en met samenhang.

Uit de visie komt als centraal uitgangspunt naar voren dat ontwikkelingen, projecten en activiteiten **IJsselmeerwaarde** hebben. De visie biedt houvast vanuit **drie hoofdprincipes**.

IJsselmeerwaarde is het grootschalig vooruitgangsdenken dat kenmerkend was en is voor deze regio. Het IJsselmeer is een door mensenhanden gecreëerde leefomgeving met grote natuur- en waterwaarden, die dankzij die waarden ook economisch bruikbaar is.

IJsselmeerwaarde betekent dat ontwikkelingen zich verhouden tot het unieke karakter en de grootse uitstraling van het IJsselmeer en zijn geschiedenis. Dat betekent niet dat elke ontwikkeling grootschalig moet zijn. Het grootschalig vooruitgangsdenken ontstond uit innovaties voor water en natuur als belangrijke basis. IJsselmeerwaarde bestaat uit een opeenstapeling van historische ingrepen en ontwikkelingen die typerend zijn voor onze omgang met en dynamiek in het IJsselmeer. Nieuwe ontwikkelingen moeten die bijzondere waarden met respect als uitgangspunt gebruiken. En aan de beleefbaarheid van het gebied bijdragen. Kleinschalige ontwikkelingen moeten gezien worden als onderdeel van het grotere geheel met IJsselmeerwaarde. Kleinschaligheid ligt dan in het verlengde van het versterken van de landschapskwaliteit, de identiteit van het gebied, het creëren van samenhang en economische ontwikkeling.

De drie hoofdprincipes zijn:

- **1. Een nieuwe relatie tussen land en water**
  Een natuurlijke balans tussen water, ecologie en activiteiten aan weerszijden van de dijk. Dit gaat om het duurzaam versterken van de condities voor huidige functies op het land en in het IJsselmeer.

- **2. De kust als verbinding**
  Een aantrekkelijke, samenhangende en beleefbare kustzone voor recreanten, toeristen en inwoners, met een combinatie van gebruiksfuncties en ruimtelijke waarden.

- **3. Beleving van internationale allure**
  Het IJsselmeer en de Noord-Hollandse IJsselmeerkust zijn al geliefd bij verschillende soorten waterrecreanten en -sporters. Maar er liggen nog volop kansen voor doorontwikkeling tot A-locatie voor de watersport.

Doordat er met elkaar over is nagedacht en door de Kustvisie als leidraad te gebruiken, kan de kustontwikkeling op een integrale, samenhangende en vooral gewenste manier plaatsvinden.

1. Inleiding

De Noord-Hollandse IJsselmeerkust heeft veel te bieden en dat willen we veel beter benutten, voor versterking van de leefbaarheid en voor de economie. De kuststrook en het IJsselmeer bezitten unieke kwaliteiten en kansen voor ontwikkelingen en voor opgaven waar we met ons allen voor staan. Er spelen grote en diverse belangen in het IJsselmeer, de kustzone en het achterland. Het IJsselmeer is bijvoorbeeld een onmisbare bron voor drinkwater, een zoetwatervoorraad voor landbouw en is belangrijk voor natuur, visserij, scheepvaart en recreatie en toerisme. De ruimtelijke kwaliteit en de cultuurhistorie van de kust zijn zeer waardevol. En zowel op het water als op het land zijn er talloze ontwikkelmogelijkheden voor ecologie, economie en duurzame energie.

Er gebeurt al van alles, er zijn allerlei ideeën en wensen en voor de komende jaren staan er tal van projecten en initiatieven op stapel voor verschillende onderwerpen en sectoren. Allemaal hebben ze gevolgen voor de inrichting van de IJsselmeerkust. Wat ontbreekt is samenhang.

Met deze Kustvisie voor de Noord-Hollandse IJsselmeerkust willen we daar verandering in brengen. We willen tot een gezamenlijke en integrale aanpak komen voor de hele kuststrook van Den Oever tot Enkhuizen, van Afsluitdijk tot Houtribdijk. De visie is hiervoor de basis en vormt het uitgangspunt voor ontwikkeling en behoud. Als provincie Noord-Holland en de gemeenten Hollands Kroon, Medemblik en Enkhuizen, hebben we dit toekomstbeeld opgesteld samen met de lokale gemeenschap.

De nadruk ligt op verbetering en groei van recreatie en toerisme: als onderdeel van een aantrekkelijke woonomgeving, voor bezoekers en voor werkgelegenheid. Maar wel in samenhang met natuur en biodiversiteit, met landbouw en andere bedrijvigheid, duurzame energie, drinkwaterwinning en de bestrijding van de gevolgen van klimaatverandering.

Een eerste uitdaging is bewustwording van wat het IJsselmeer en de kust nu al te bieden hebben, zo bleek tijdens de totstandkoming van de visie. Bijvoorbeeld hoe bijzonder het enorme zoetwaterbekken is en de natuurontwikkeling die er in het gebied plaatsvindt. Dat er meer roemruchte geschiedenis ligt dan het Zuiderzeeverleden. Dat er een traditie is van innovatie en grootschalig vooruitgangsdenken. Ook blijkt de kuststrook van verschillende kanten verschillend te worden gewaardeerd. Waar watersporters het IJsselmeer en de havenplaatsen op waarde schatten, staan bewoners veelal met hun rug naar het water en zien zij vooral land- en tuinbouwgrond.

Voor de Kustvisie gingen we op zoek naar de identiteit van de IJsselmeerkust, hoe we een brug kunnen slaan tussen land en water en tussen oud en nieuw land, en hoe we verschillende kansen en opgaven in samenhang kunnen aanpakken. Zodat we niet alleen hetzelfde voor ogen hebben, maar ook meer kunnen doen en bereiken.

De Kustvisie zal het vertrekpunt zijn voor het werken aan ontwikkelingen en projecten, op zo'n manier dat die op elkaar zullen aansluiten, elkaar aanvullen en waar mogelijk versterken. Daarbij zullen we waken over de eigenheid van het gebied, met ook de verschillen tussen het oude land van het West-Friese deel en het nieuwe land van de Wieringermeerse kust. Om een beeld te geven van de mogelijkheden besluiten we de Kustvisie met enkele voorbeelden van projecten en ideeën.

Deze Kustvisie Noord-Hollandse IJsselmeerkust is een nadere uitwerking van de ambities uit de Agenda IJsselmeergebied 2050. De Noord-Hollandse ambities voor deze kust zijn opgenomen in het provinciale coalitieakkoord Duurzaam Doorpakken. De Kustvisie sluit ook aan bij de ontwikkelprincipes uit de provinciale Omgevingsvisie NH2050 en bij gemeentelijk beleid; zowel omgevingsvisies als diverse plannen in en om het kustgebied. Daarnaast zijn allerlei gegevens, ideeën, opinies en informatie opgehaald. Bijvoorbeeld met een landschapsbiografie en een sociaal-economische analyse, maar ook met een belangrijke rol voor de lokale bevolking en organisaties tijdens verschillende participatietrajecten. Wat vinden bewoners, ondernemers, natuurorganisaties en andere betrokken partijen belangrijk en waar zien zij kansen?

Zo is deze Kustvisie voor de Noord-Hollandse IJsselmeerkust een gezamenlijke visie op een gezamenlijke toekomst. Samen werken we aan de toekomst van het IJsselmeergebied.

Wieringermeerkust
1
IJsselmeer
West-Friese kust
2

1.1 Participatie

In de zomer van 2020 is gestart met een participatietraject. Dat begon met een onderzoek naar de identiteit van de kustzone en er is gesproken met onder andere agrariërs, belangenverenigingen, bewoners, natuurorganisaties, gemeenten en andere overheden.

Vervolgens was er in oktober 2020 een online bijeenkomst over de Kustvisie, en uitgebreide informatie- en participatiebijeenkomsten in maart 2021 onder de noemer Kustweken. Tijdens 23 online sessies hebben in– en externe stakeholders in de vorm van werkateliers, informatiebijeenkomsten en vragenuurtjes mee kunnen praten over de toekomst van de IJsselmeerkust.

Alle inbreng is verzameld en verwerkt in deze kustvisie. Alle belanghebbenden zijn nogmaals geconsulteerd in oktober 2021, voordat de gemeenteraden van de gemeenten Hollands Kroon, Medemblik en Enkhuizen en Provinciale Staten de visie vaststellen.

In het kader van de aankomende Omgevingswet wordt de omgeving in een zo vroeg mogelijk stadium betrokken bij de plannen. Ook de uitvoering van deze visie wordt gezamenlijk met de partners en met de omgeving opgepakt.

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 geven we een beeld van het gebied. Van het ontstaan en de ontwikkeling van West-Friesland en de Wieringermeer. Van de invloed daarvan op de omgeving en de economie, en ook op de mentaliteit en de manier van samenleven. Aan de orde komt ook hoe de aanleg van de Wieringermeerpolder en de Afsluitdijk de rol en betekenis van het IJsselmeer veranderde.

In hoofdstuk 3 beschrijven we ten eerste de relevante trends en ontwikkelingen die nu op het gebied afkomen. Denk daarbij aan maatschappelijke opdrachten als verduurzamen van de landbouw, aan klimaat, natuur- en energieopgaven, en uiteraard de kansen die toerisme en recreatie bieden.

Aanvullend beschrijft hoofdstuk 3 steeds de ambities en opgaven vanuit bestaand en toekomstig beleid, zoals de IJsselmeeragenda, provinciaal en gemeentelijk beleid.

In Hoofdstuk 4 komen we dan tot de visie voor de Noord-Hollandse IJsselmeerkust en hoe we tot uitvoering kunnen komen.

Een voorschot op de uitvoering staat in Hoofdstuk 5, met een aantal projectideeën.

2. De Noord-Hollandse IJsselmeerkust

Wat kenmerkt en onderscheidt de Noord-Hollandse IJsselmeerkust, zijn verleden en heden, en over welk gebied hebben we het precies?

2.1 Kustzone

De Noord-Hollandse IJsselmeerkust is de kuststrook vanaf Den Oever tot aan Enkhuizen, waar de Houtribdijk het IJsselmeer van het Markermeer scheidt. De karakteristieken van het kustgebied worden grotendeels bepaald door die van het achterland; de Wieringermeer en West-Friesland. Dit nieuwe en oude land kennen een eigen ontstaansgeschiedenis die hun sporen hebben nagelaten in de inrichting van het landschap, de economie, de mentaliteit en in de vorm van de kustlijn. Daarmee verschillen ze ook in wensen en ontwikkelkansen en -mogelijkheden. Daarom beschrijven we de twee deelgebieden, met elk hun eigen identiteit. Daarna volgt een beschrijving van het IJsselmeer.

Overigens begrenst de Houtribdijk wel beide meren, maar niet de West-Friese kust. Die loopt door tot aan Hoorn. De kust van het Markermeer valt echter buiten deze Kustvisie.

Bij deze gebiedsbeschrijving en Kustvisie rijst de vraag hoe ver landinwaarts we de invloed van de kust herkennen. Dat varieert. De kustzone zelf is het overgangsgebied tussen land en IJsselmeer. Op sommige plekken is die zone maar een tiental meters breed. Zo vormt de rechte en hoge Wieringermeerdijk een abrupte overgang tussen land en water, met op de landbouwgrond direct achter de dijk weinig kustbeleving.

Op andere plekken reikt de invloedssfeer van het IJsselmeer verder landinwaarts. Achter de dijk, maar bijvoorbeeld ook waar buitendijkse vooroevers zijn aangelegd. Als kustzone merken we daarom de strook aan waar het land een verband heeft met het IJsselmeer.

In deze visie beperken we ons overigens niet tot de directe kustzone; we nemen ook de kansen en mogelijkheden mee die het IJsselmeer het directe achterland biedt. Ook om daarmee de betekenis van het IJsselmeer beter en breder onder de aandacht te brengen. Waar bewoners nu grotendeels met de rug naar het water gekeerd staan, bieden we hen met deze Kustvisie (uit)zicht op een toekomst waarin het water een meer prominente rol kan spelen.

West-Friese IJsselmeerkust

2.2 IJsselmeerkust West-Friesland

De kustlijn van West-Friesland wordt gekenmerkt door de Omringdijk die landinwaarts, al kronkelend, een groot aantal aaneengesloten polders uit verschillende eeuwen omvat. De in totaal 126 kilometer lange dijk loopt door tot ver in het achterland en markeert de streek die tot West-Friesland wordt gerekend. Aan de IJsselmeerkust doet de Omringdijk nog steeds dienst als waterkering. Daarbij steekt een deel van West-Friesland als een kaap het IJsselmeer in, met op het meest oostelijke punt Enkhuizen, en een baai bij Wervershoof. Verder liggen aan deze kustlijn het

Visserij

West-Friese Omringdijk

Lintbebouwing achter de dijk

stadje Medemblik en dorpen als Onderdijk en Andijk. Buitendijks zijn er op veel plekken vooroevers, natuurlijke ondiepten en deels aangelegde gronden, tegenwoordig benut voor recreatie of natuurontwikkeling. Op de dijk lopen wegen en paden, met uitzicht over land en IJsselmeer.

Omringdijk

Met kaden en dijkjes beschermden de West--Friezen hun landbouwgrond - vooral tuinbouw - en regelden ze de waterstand. Het was een nat gebied met rivieren en meren. Tot de 12e eeuw was er behalve ten westen, ook ten noorden land. Noord-Holland zat zelfs vast aan de huidige provincie Friesland. Na doorbraken vanuit de Noordzee ontstond echter de Zuiderzee, die veel land opslokte en ervoor zorgde dat West-Friesland voor een groot deel door de zee omringd raakte. De Omringdijk is een aaneenschakeling van de polderdijkjes aan de buitenrand van het gebied, door de tijd heen aangevuld en opgehoogd tot een aaneengesloten dijk. De huizen en boerderijen werden gebouwd aan de Omringdijk en de andere dijken. Er werd steeds voortgeborduurd op wat er al was en ingespeeld op de elementen.

Oud landschap; kleinschalig en gevarieerd

West-Friesland heeft zodoende een oud landschap. Ondanks ruilverkaveling is nog steeds het kleinschalige en gevarieerde karakter van de - oude en ook nieuwere - poldertjes te herkennen. De lintbebouwing is duidelijk aanwezig. Boerenbedrijven zijn van vader op zoon overgegaan en – in geval van meer zoons - opgedeeld in kleinere bedrijfjes. Ook aan de West-Friese IJsselmeerkust zie je nog de relatief kleine tuinbouwbedrijven, al zijn er ook grote bedrijfshallen verrezen van bollenbroeierijen. Prominent aanwezig is Seed Valley: een clustering van bedrijven gespecialiseerd in plantenveredeling en zaadtechnologie. Het is een grote speler op de wereldmarkt en bestrijkt behalve een deel van de West-Friese IJsselmeerkust ook de kust tot Hoorn en verder landinwaarts. Verder is de (haring) visserij eeuwenlang een belangrijke inkomstenbron geweest, net als de overzeese handel vanuit de havensteden Medemblik en Enkhuizen. Dit verleden komt in beide steden nog tot uiting in het straatbeeld, architectuur en plattegronden. Niettemin zijn deze havensteden tegenwoordig meer dan dat dat ze enkel bestaan bij de gratie van een roemrijk verleden. Het karakter van een typische West-Fries is nog steeds onmiskenbaar: een harde werker, praktisch ingesteld en ondernemend.

Recreatiesector

Naast de tuinbouw is de recreatiesector hier belangrijk voor de economie. Deze is voor een groot deel gericht op de omvangrijke cultuurhistorie, zoals het museum Kasteel Radboud in Medemblik en het Zuiderzeemuseum in Enkhuizen.
Erfgoed en beleving is een sterke combinatie.
Beide voormalige Zuiderzeesteden trekken met hun VOC-verleden ook zelf al het nodige publiek. Met een authentieke boot zijn ze met elkaar verbonden. Ook rijdt er een stoomtrein vanuit Medemblik. Het Enkhuizer Sprookjeswonderland is gericht op gezinnen met kleine kinderen. Dat ligt overigens vlakbij het IJsselmeer en de oude stad, maar heeft in zijn invulling met beide weinig relatie. Maar vooral watersporters en recreanten weten de havens binnen en buiten de steden te vinden in Enkhuizen, Medemblik, Den Oever en Andijk. Enkhuizen heeft zelfs een aparte haven voor de bruine (charter)vloot die met grote groepen vaart, en Regatta Center Medemblik is behalve een moderne haven ook thuishaven voor gerenommeerde internationale zeilwedstrijden. Er is een sterke scheiding tussen het gebruik van het binnen- en buitenwater. Het binnendijkse vaar-

water heeft inmiddels een belangrijke toegevoegde kwaliteit voor de nieuwste woonwijken. Er lijkt behoefte aan meer vaarwater.
Verder is er een aantal vakantieparken gesitueerd tussen Medemblik en Wervershoof en bij Andijk. Een uitzondering daargelaten richten deze parken zich op het laag- en middensegment van de markt.

Proefpolder
De vakantiewoningen bij Andijk staan op een bijzondere plek: een driehoekige buitendijkse polder. Hij is in 1927 aangelegd, als proefpolder voor de drooglegging van de Wieringermeer. Hier werd onderzoek gedaan naar onder meer ontzilting, inklinking en geschikte gewassen voor deze grond. Het bleek een groot succes en betekende groen licht voor de aanleg van de Afsluitdijk en de IJsselmeerpolders, waaronder de Wieringermeer. Dat deze proefpolder aan de wieg stond van de Zuiderzeewerken is op het vakantiepark niet meer zichtbaar.

Vlakbij ligt een nieuw proefgebied, met een andere insteek en een opvallend ontwerp: de heringerichte Koopmanspolder. Het is een natuurgebied met een vispassage en een paai- en opgroeigebied in spiraalvorm, passend bij de West-Friese dijkjes en ringsloten. Er wordt tevens geëxperimenteerd met water- en peilbeheer. De Koopmanspolder is een voorbeeld van landschapskunst met belangrijke ecologische waarden.

Uniek drinkwaterbedrijf
Ten oosten van Andijk ligt een buitendijkse polder van recentere datum . Het is het bedrijfsterrein met twee waterinnamebekkens van PWN, drinkwaterbedrijf en natuurbeheerder in Noord-Holland. Op het terrein staan diverse installaties om IJsselmeerwater (voor) te zuiveren. Ruim 1,2 mln. inwoners van Noord-Holland worden hiermee voorzien van drinkwater uit de kraan. Sinds 1968 zet PWN daarvoor steeds innovatieve technologieën in. De bekendheid van het verhaal over drinkwaterbereiding uit het IJsselmeer voor Noord-Holland en de waardering daarvoor verdient meer aandacht. Zeker omdat het bedrijfsterrein niet publiekstoegankelijk is om veiligheids- en milieuhygiënische redenen.

Stranden en natuur
Andere buitendijkse gebieden zijn bijvoorbeeld de stranden bij de Vooroevers bij Wervershoof, het Nesbos bij Medemblik, het nieuwe stadsstrand bij Enkhuizen en het aangelegde natuureiland De Kreupel. De laatste is niet toegankelijk voor publiek, wel zijn daar enkele aanlegsteigers voor passanten.

Vooroevers Wervershoof

2.3 IJsselmeerkust Wieringermeer

De kust van de Wieringermeerpolder heeft een heel andere uitstraling. Nog geen eeuw geleden was hier zee. Dit is het nieuwe land, grenzend aan het voormalige eiland Wieringen in het noordwesten en West-Friesland in het zuidoosten. De Wieringermeer is niet stukje bij beetje, maar in één keer aangelegd.

Eerste IJsselmeerpolder
Het was de eerste van de IJsselmeerpolders. Om precies te zijn een Zuiderzeepolder, want begonnen in 1927 viel de nieuwe polder in 1930 droog, nog voordat de Afsluitdijk (in 1932) werd aangelegd. Eigenlijk zou de Wieringermeer pas daarna worden ingepolderd. Wegens een grote behoefte aan landbouwgrond en aan werkgelegenheid was echter eerder gestart. Vandaar dat de dijk, als bescherming tegen eerst nog de Zuiderzee in plaats van het IJsselmeer, hoger is dan andere dijken langs het IJsselmeer. Het water werd vervolgens weggepompt met de gemalen Lely (nabij Medemblik) en Leemans (ten zuiden van Den Oever). Zo kon grond die rond de 12e eeuw werd genomen door de zee, weer in gebruik worden genomen. Bijzonder was ook dat het deze keer niet om binnenlandse polders ging, maar om meertjes en drassige veenweiden die werden ingepolderd tot landbouwgebied. Dit was werkelijk landaanwinning.

Nieuwe toekomst
De overheid schreef sollicitaties uit voor de Wieringermeerpolder waar boeren, en boeren in spe, uit het hele land op afkwamen. Ze kwamen de vruchtbare polder ontginnen, gingen het avontuur aan, waren ondernemend en innovatief. Na het ontginnen en na een strenge selectieprocedure kregen zij voorrang bij de uitgifte van nieuwe landbouwbedrijven. Zij werden 'pioniers' genoemd. Ze lieten het oude bekende achter, stroopten de mouwen op, en begonnen aan een nieuwe toekomst. Het was de maakbare samenleving ten voeten uit. Deze mentaliteit herken je nog steeds in de Wieringermeer en zijn kust.

Nieuw landschap, planmatig aangelegd
De percelen werden uitgegeven in een pachtsysteem en maten allemaal 20 hectare (250 x 800 meter). Flinke stukken grond en net zo rechttoe rechtaan als de hoge rechte lange dijk. En waar onder aan de West-Friese IJsselmeerdijk als vanouds bebouwing staat, begint in de Wieringermeerpolder meteen het landbouwareaal, met voornamelijk akkerbouw. De nieuwe dorpen Wieringerwerf, Middenmeer, Slootdorp en Kreileroord zijn planmatig aangelegd. Hetzelfde geldt voor de boerderijen, allemaal van vrijwel hetzelfde type, en op regelmatige afstand langs rechte wegen. Met halverwege een knik, bij werkhaven Oude Zeug, splitst de IJsselmeerdijk als een smalle rechte lijn land en water, met aan beide zijden open ruimte. Aan beide zijden van de dijk is de overgang abrupt. Er is nauwelijks interactie tussen land en water.

Grootschalig
De agrarische productie is grootschalig en het landschap verandert in rap tempo. Zo breidt Agriport, bij Middenmeer, steeds verder uit. Dit is een bedrijventerrein met niet alleen uitgestrek-

Wieringermeerdijk: recht dijktracé, zone tussen dijk en weg, breed talud

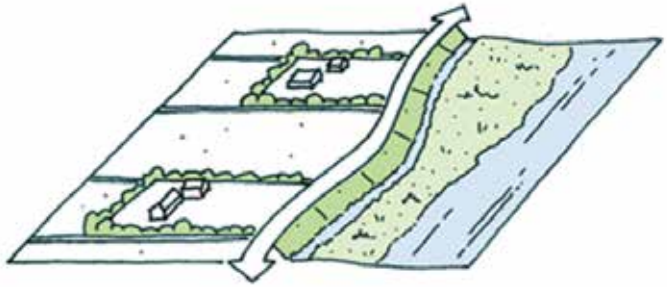

Westfriese Omringdijk: kronkelig dijktracé, weg op of aan de dijk, stijl talud, voorland

Gemaal Lely

De stevinssluizen in de Afsluitdijk bij Den Oever

Dijkgatbos

Boerderijen in de polder

Zuiderhaven

Windenergie

te glastuinbouw, maar ook grote datacenters. Agriport ontvangt overigens jaarlijks duizenden bezoekers voor excursies. Daarbij is er ook aandacht voor de aardwarmtecentrale op het terrein, de grootste van de Benelux.
Daarnaast speelt windenergie een steeds prominentere rol, zowel in de energievoorziening als het landschap: de Wieringermeer heeft sinds 2020 het grootste windmolenpark van Nederland op het vasteland.

Recreatie
Recreatie aan de Wieringermeerkust heeft een ander karakter dan aan de West-Friese kust. Gelegenheid voor watersport is er zeker. Den Oever heeft jachthavens aan beide kanten van de Afsluitdijk. Via een schutsluis kunnen boten van de IJsselmeerzijde naar de Wadden. Passanten leggen echter niet snel bij Den Oever aan. Ze vervolgen veelal de route naar de Waddenzee; de havens van Den Oever hebben vooral vaste gebruikers. Afgezien van werkhaven Oude Zeug zijn er verder geen havens aan de kust van de Wieringermeer.
Voor andere waterrecreatie zoals zwemmen en surfen zijn weinig mogelijkheden. Zwemstrandjes of vooroevers zijn er aan dit deel van de kust niet. Afgezien daarvan is het vooral lastig om bij het IJsselmeer te komen.

Dat maakt ook wandelen of fietsen langs de dijk vooralsnog minder aantrekkelijk dan aan de West-Friese kant: het ontbreekt er aan adequate fiets- of wandelroutes en ontsluiting. Fietspaden zijn er niet op de dijk; alleen erachter loopt een lange weg, met maar een paar zijwegen het achterland in en er zijn amper oversteken naar de dijk. Potentie is er wel, want al belemmert de hoge dijk het zicht op het IJsselmeer, óp de grasdijk komen liefhebbers van weidse uitzichten aan hun trekken. Bijvoorbeeld bij het Dijkgatbos, een gebied met een bijzondere historie waar een wandelroute over de dijk en langs een uitkijktoren komt.

Het Dijkgatbos is samen met het Robbenoordbos een onverwachte onderbreking in het agrarische gebied. Ze grenzen beide aan de IJsselmeerkust. Het Robbenoordbos ligt net ten zuiden van Den Oever, het kleinere Dijkgatbos een klein eindje verderop. Wandelaars kunnen er goed uit de voeten en er worden sporten als paardrijden en mountainbiken beoefend. De twee jonge bossen maken deel uit van Natuurnetwerk Nederland en voorzien beide in een camping. Net als Wieringerwerf overigens.

2.4 IJsselmeer

De Zuiderzee werd IJsselmeer toen in 1932 het laatste deel van de Afsluitdijk werd gedicht. De reden van de afsluiting was in eerste instantie veiligheid: regelmatig werden de zee en de kust tijdens stormen hevig geteisterd door de Zuiderzee. Tegelijk bood de afsluiting kansen voor de landaanwinning die al jaren werd gewenst om landbouwgrond te creëren. Na de succesvolle inpoldering van de Wieringermeer volgden later aan de oostkant van het IJsselmeer de Noordoostpolder en ten zuiden daarvan de twee Flevopolders. De Zuiderzeewerken waren een knap staaltje werk. Bijkomend voordeel was dat deze aanleg van de Afsluitdijk en van de IJsselmeerpolders jarenlang werk opleverde voor grote aantallen arbeiders, in de crisisjaren dertig en na de Tweede Wereldoorlog. Het plan om ook het Markermeer in te polderen is uiteindelijk niet uitgevoerd. De Houtribdijk (1976) die hiervoor was aangelegd, werd evenwel een belangrijke wegverbinding tussen Enkhuizen en Lelystad en markeert nu het IJssel- en Markermeer.

De afsluiting was ook op een andere manier een ommekeer, niet in het minst voor kustbewoners. Behalve veiligheid, werk en landbouwgrond, leverde het ingrijpende gevolgen op voor de natuur en voor duizenden vissers, scheepsbouwers en zeilmakers. Het water werd weldra zoeter en daarmee verdwenen haring, bot en ansjovis. Alleen paling, snoekbaars en spiering hielden enigszins stand, maar de ecologie in het IJsselmeer werd ernstig verzwakt. Veel vissers kregen een uitkering en enkelen werden zelfs boer. Met het afsluiten van de Zuiderzee verdween zo, tezamen met veel waterleven ook grotendeels de Zuiderzeecultuur.

Velen waarderen het IJsselmeer als een fantastisch watersportgebied en dan vo++oral zeilers en direct langs de kust ook surfers en kitesurfers en andere waterrecreanten. Ook sportvissers en (lange afstand)fietsers genieten langs het water. De beleving blijkt voor velen het meer zelf en de havenplaatsen aan de IJsselmeerkust.
Het IJsselmeer is het grootste zoetwaterbekken van West-Europa, gevoed door onder meer de IJssel. Dit water is onmisbaar. Belangrijk als water voor burgers en bedrijven en voor beregening - en tegen verzilting - van landbouwgrond.

De laatste jaren neemt ook het besef toe dat het herstellen en stimuleren van (onderwater) natuurontwikkeling in het IJsselmeer en langs de kust een essentiele opgave is. Deze opgaven zijn waar mogelijk te combineren met andere vraagstukken als drinkwater, landbouw, recreatie en toerisme en duurzame energieopwekking.

IJsselmeer

2.5 Identiteit en kwaliteiten

De ontstaansgeschiedenis van de twee delen van de Noord-Hollandse IJsselmeerkust heeft invloed gehad op de identiteit: op het landschap, de bebouwing, de natuur, de cultuur, de economie, de mentaliteit. Zoals hiervoor beschreven, zijn er behoorlijke verschillen tussen het oude land en het nieuwe land. De overeenkomsten zijn vooral het vooruitgangsdenken en de verbondenheid met water. Die betreft meer dan het verleden van Gouden Eeuw, Oostzee-, VOC- en de Zuiderzeecultuur waar de West-Friese kust bekend van is. Beide delen van de kust bestaan dankzij hun strijd tegen het water. De recente geschiedenis van de Wieringermeerpolder is daarbij minstens zo interessant als de eeuwenlange geschiedenis van West-Friesland, en heeft zelfs veel invloed gehad op de verdere inrichting en voorspoed van Nederland.

Toch mist de Noord-Hollandse IJsselmeerkust identiteit; zowel de beide delen als het geheel. Of beter gezegd, die identiteit, de onderscheidende kenmerken, worden amper onder de aandacht gebracht, laat staan dat ze worden ingezet. Wie zijn wij? Wat past bij ons? En voor wie is dat van toegevoegde waarde? Alleen Enkhuizen en Medemblik slagen daarin, met hun eigen specifieke karakters en cultuurhistorische identiteit. De historische steden zijn gericht op het water met hun erfgoed en beleving, van binnenstad tot bruine vloot. Die sterke combinatie is een onverminderde toeristische trekpleister voor bezoekers.

Het begint al met het weinig bewust zijn van de eigen identiteit en kwaliteiten. In beide kustdelen wordt bijvoorbeeld amper stilgestaan bij de verbondenheid met water. Net zo min bij de interessante geschiedenis van die verbondenheid, als bij het belang en de kansen van het IJsselmeer nu. Zoals voor de drinkwatervoorziening, het beregenen van landbouwgronden, het beperken van klimaatproblemen, voor herstel van ecologie in het meer, en welke toeristische en recreatieve mogelijkheden zowel het IJsselmeer als de kust bieden.

Opvallend bij een onderzoek voor deze visie, was dat betrokkenen als passende woorden voor (de toekomst van) de Noord-Hollandse IJsselmeerkust kozen voor onder meer Nederlands, waterrijk, functioneel, inspirerend en authentiek/geworteld, maar ook voor identiteitsloos/kansloos. De bewoners werden vooral betiteld als ondernemend, toegankelijk, trots, sportief, hardwerkend en betrouwbaar; afspraak is afspraak.

Concluderend kunnen we stellen dat het IJsselmeer langs de Noord-Hollandse kust meer kwaliteiten heeft dan waar bezoekers en bewoners zich bewust van zijn. Veel meer dan nu wordt benut.

Koopmanspolder

Aanleg afsluitdijk

Wedstrijdzeilen

PWN

Aanleg proefpolder Andijk

3. Trends en beleid

In dit hoofdstuk beschrijven we steeds eerst de relevante maatschappelijke trends en ontwikkelingen. Vervolgens benoemen we daarmee samenhangende ambities en beleid van provincie, gemeenten en ander beleid relevant voor deze Kustvisie. We kijken daarbij naar landschap, landbouw, natuur, energietransitie, klimaat, wonen en naar recreatie en toerisme. Een belangrijke basis voor deze Kustvisie is de Agenda IJsselmeergebied 2050. Deze gebiedsagenda voor het IJsselmeer, Markermeer-IJmeer en randmeren zet in op het vergroten en versterken van de omgevingskwaliteit en de samenhang in het IJsselmeergebied. Met deze agenda kunnen de provincies en andere overheden en betrokkenen hun beleid en plannen op elkaar afstemmen en beschikbare middelen optimaal inzetten.
De agenda vindt zijn uitwerking in beleid, projecten, activiteiten en Kustvisies, waaronder deze Kustvisie voor de IJsselmeerkust van Noord-Holland.

De ambities van de gebiedsagenda zijn in het kort:
- *Landschap van wereldklasse*
- *Toekomstbestendig water- en ecosysteem*
- *Vitaal economisch belang*

Ook het coalitieakkoord Duurzaam Doorpakken van de provincie Noord-Holland is een belangrijk vertrekpunt. Het is een akkoord op hoofdlijnen, over onder meer klimaat, duurzame verstedelijking en bereikbaarheid, leefbaarheid en economie, en vitaal landelijk gebied.

3.1 Landschap

Trends en ontwikkelingen
Door verschillende ontwikkelingen staat het landschap onder druk. Klimaatadaptatie, natuur, landbouw, economische activiteiten, verstedelijking en energietransitie vragen allemaal om ruimte.

Tegelijkertijd hechten burgers meer waarde aan het landschap als het om wonen, beleven en recreëren gaat. Ook dragen ze zelf meer zorg voor het landschap en cultuurhistorisch erfgoed. Verstoring van het landschapsbeeld roept dan ook vaker protest op. Bijvoorbeeld bij nieuwe bebouwing, plaatsing van windturbines en zonneparken, delfstoffenwinning en het kappen van bomen. De participerende burger wacht niet af, maar onderneemt actie en zet zich in voor zaken die hij of zij belangrijk vindt.

Bij de kustontwikkeling bestaat ook een spanningsveld tussen landschap en recreatie/toerisme en woningbouw. Ze hebben allen belang bij een aantrekkelijk landschap, terwijl de kans bestaat dat ze er met hun aanwezigheid beslag op leggen, dan wel afbreuk aan doen.

Ambities en beleid
In het landschapsbeleid van de *provincie* en van de drie kustgemeenten zijn landschapskwaliteit en cultuurhistorie leidend bij ruimtelijke ontwikkelingen. *Gemeente Hollands Kroon* noemt dat 'ontwikkelen met behoud van identiteit en kwaliteit' en *gemeente Medemblik* 'behoud en versterking van bestaande archeologische, cultuurhistorische en landschappelijke waarden'. De *gemeente Enkhuizen* heeft het 'inzetten van cultuurhistorie als ruimtelijke identiteitsdrager' tot opgave benoemd. De cultuurhistorische opgave betreft naast het erfgoed binnen de gemeente het roerend erfgoed "de Bruine Vloot".
De provincie vindt dat ruimtelijke ontwikkeling moet bijdragen aan het zichtbaar en herkenbaar houden van de landschappelijke karakteristieken en gebruikt hiervoor de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie. Tevens dient rekening gehouden te worden met de eisen die zijn gesteld vanuit Bijzonder Provinciaal Landschap.

Deze beleidsopgaven sluiten aan bij de waarde die burgers in toenemende mate hechten aan hun leefomgeving en waar ze zich ook hard voor maken. Zo gaat bijvoorbeeld gemeente Hollands Kroon ervan uit dat inwoners en ondernemers, binnen de gestelde kaders in ruimtelijke plannen, zelf zorg dragen voor de landschappelijke inpassing. Ze inspireert liever dan dat ze afdwingt.

Er is dan ook zowel een inspirerende als heldere balans nodig tussen bescherming en ontwikkeling. Behoud door ontwikkeling zou men het kunnen noemen. De Regionale visie Verblijfsrecreatie van Noord-Holland Noord spreekt van het produceren van ruimtelijke kwaliteit in plaats van consumeren.

3.2 Landbouw

Trends en ontwikkelingen
De ontwikkelingen in de landbouwsector leggen druk op boeren en op de leefomgeving. Al decennia ligt de nadruk op kostenverlaging, productieverhoging, modernisering, innovatie, specialisatie en schaalvergroting. Deze efficiencyslag en intensivering leiden tot enerzijds veel innovaties, maar anderzijds ook tot dalende werkgelegenheid in de landbouw en intensiever gebruik van bodem en buitengebied, met grotere gebouwen, meer kassen en meer bollenbroeierijen en verwerkende bedrijven.

In West-Friesland zien we deze ontwikkeling bijvoorbeeld terug in 'Seed Valley', het centrum voor plantenveredeling en zaadtechnologie voor nieuwe groenten- en bloemenrassen. Naast deze relatief grootschalige zaadindustrie bestaat de landbouw uit een afwisseling van grote en kleinere land- en tuinbouwbedrijven. Schaalvergroting kan bijdragen aan innovatie en de verduurzaming van de agrifoodsector, maar leidt ook tot bedrijfsbeëindigingen en gebouwen die hun agrarische functie verliezen.

In de Wieringermeer kenmerkt de landbouw zich vanaf haar oorsprong nog steeds door grootschalige akkerbouw, met onder andere aardappelen, graan, uien en suikerbieten. Ook worden er groentegewassen en bollen geteeld en vindt er grootschalige glastuinbouw plaats. Hier komt een belangrijk deel van ons dagelijks eten vandaan. Door schaalvergroting ontstaan steeds grotere bedrijven, terwijl vrijkomende boerderijen andere functies (kunnen) krijgen.

Deze ontwikkelingen vinden plaats in een tijd waarin natuur, recreatie, landschap, klimaatadaptatie en burgers om ruimte én verduurzaming - ook van de voedselproductie - vragen. Hierdoor staat het maatschappelijk draagvlak voor (intensieve) landbouw soms onder druk. Voor de sector ligt er in Nederland de opgave om meer in verbinding te komen met de natuur, de omgeving en de maatschappij.

Dat kan door het verduurzamen van de bedrijfsvoering, ontwikkelen van nieuwe verdienmodellen, het introduceren van recreatie en toerisme als tweede tak en het meer openstellen van bedrijven voor het publiek. Agriport biedt bijvoorbeeld, in samenwerking met Bezoek Agriport, excursies aan. Daarbij zijn ook arrangementen mogelijk in combinatie met vrijetijdsbeleving in de regio. Ook liggen er kansen om gebouwen die hun agrarische functie verliezen een toeristisch-recreatieve functie te geven.

Boerderij Wieringermeerpolder

Ambities en beleid
Greenport Noord-Holland Noord is een samenwerkingsverband van ondernemers, overheden en kennisinstellingen in de agrarische sector. De ruimtelijk-economische visie 'Greenport Noord--Holland Noord 2050' biedt verschillende landschappelijke strategieën: consolideren, continueren, stimuleren, articuleren en reconstrueren. Voor het IJsselmeerkustgebied zijn de eerste drie van toepassing:

• In het landschap van de Wieringermeer met grootschalige akkerbouw en grootschalige glastuinbouw, passen grootschalige ontwikkelingen. Daarom wordt voor de Wieringermeer ingezet op continueren. Die strategie gaat uit van doorontwikkeling van bestaand grondgebruik en behoud van openheid. In het huidige beleid is er dan ook geen sprake van vermindering van landbouwareaal, en zijn zonne-energie of natuur op landbouwgrond ongewenst.

• In het gebied tussen Medemblik en Wervershoof wordt ingezet op consolideren vanwege de landschappelijke kwaliteiten. Met name op en achter de dijk is de landbouw medebepalend voor de kustbeleving. Consolideren kan hier samengaan met verbreding naar recreatieve functies op (voormalige) landbouwbedrijven en naar natuurinclusieve landbouw die positief kan uitpakken voor de belevingswaarde.

• Tussen Wervershoof en Enkhuizen wordt ingezet op stimuleren. Dit gaat uit van eigentijdse ontwikkelingen en schaalvergroting die samengaan met - al dan niet experimenteel - vormgeven aan het landschap.
In het landbouwbeleid is ook veel aandacht voor natuurinclusieve landbouw. een vorm van duurzame landbouw waarbij gewerkt wordt binnen de grenzen van de natuur om deze te sparen en verzorgen. Deze vorm gaat uit van een veerkrachtig voedsel- en ecosysteem, die optimaal gebruik maakt van de natuurlijke omgeving en dit integreert in de bedrijfsvoering. Hierbij is de ambitie om de grondgebonden landbouw in 2030 zoveel mogelijk natuurinclusief te laten zijn. Dit draagt bij aan het behouden en versterken van biodiversiteit en van de bodem- en waterkwaliteit.

Continueren

Consolideren

Stimuleren

3.3 Natuur en biodiversiteit

Trends en ontwikkelingen
Net als in heel Nederland vraagt ook in Noord-Holland de afname van de biodiversiteit veel aandacht. Met de plant- en diersoorten binnen de natuurgebieden gaat het gemiddeld genomen goed; er zijn soorten die in aantal afnemen en soorten die toenemen. Maar in de landbouwgebieden neemt de biodiversiteit nog steeds af. Ook in het IJsselmeer zijn de opgaven voor de ecologie groot. Met de aanleg van de Afsluitdijk werd het ecologisch evenwicht in de voormalige Zuiderzee ernstig verstoord. Een natuurlijke zoetwaterdynamiek is nooit ontstaan c.q. ontbreekt, het zoute water is zoet geworden en een belangrijke migratieroute is grotendeels afgesloten voor trekvissen, van diep in Europa naar verre oceanen. Dat heeft gevolgen voor onder meer de diversiteit van leefgebieden, vissen, vogels, planten. Met andere woorden: het natuurlijke systeem heeft gaten. Ook speelt de afname van de voedselrijkdom en de aanwezigheid van medicijnresten en gewasbeschermingsmiddelen in het water.

Ook klimaatverandering draagt bij aan de afname van biodiversiteit. Plant- en diersoorten verdwijnen door zowel verdroging als wateroverlast. Klimaatzones verschuiven in een relatief snel tempo, waardoor soorten zich onvoldoende kunnen aanpassen en/of verplaatsen.

Om de verandering van het klimaat op te kunnen vangen zijn grote aaneengesloten natuurgebieden nodig, waarlangs soorten zich kunnen verplaatsen. Het IJsselmeer en diverse kleine gebieden in de kustzone zijn beschermde natuurgebieden, maar daar wordt ook gewerkt en gerecreëerd en er worden verschillende watersporten beoefend.

Ambities en beleid
Er zijn stevige ambities voor natuur en biodiversiteit in en bij het IJsselmeer, dat in zijn geheel is aangewezen als een Natura 2000 en Vogelrichtlijngebied. Er zijn al verschillende projecten gerealiseerd en gaande.

Zo worden voor trekvissen geleidelijke overgangen gemaakt tussen de Waddenzee en het IJsselmeer, dat wil zeggen tussen zout en zoet water. Daarvoor is aan de Friese kant van de Afsluitdijk een vismigratierivier in aanleg en doet bij Den Oever al een vispassage dienst.
Bij het Amstelmeer vindt onderzoek plaats naar toekomstige ecologische ontwikkelingen. Ook zijn er wensen voor vispassages bij de gemalen Leemans, Lely, Hoekvaart, Slootvaart, Vier Noorderkoggen en Grootslag.
Aan de randen van het IJsselmeer ontstaan paaigebieden zoals in de Koopmanspolder, een provinciaal project bij Andijk. Bij het Robbenoordbos is recentelijk een nieuw paaigebied geopend. Daarbij wordt samengewerkt met Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en diverse wetenschappelijke instellingen.

Vanuit het Natura 2000 Beheerplan IJsselmeergebied 2017-2023 en Programmatische Aanpak Grote Wateren is het verkennende project Wieringerhoek gestart. De Wieringerhoek is het

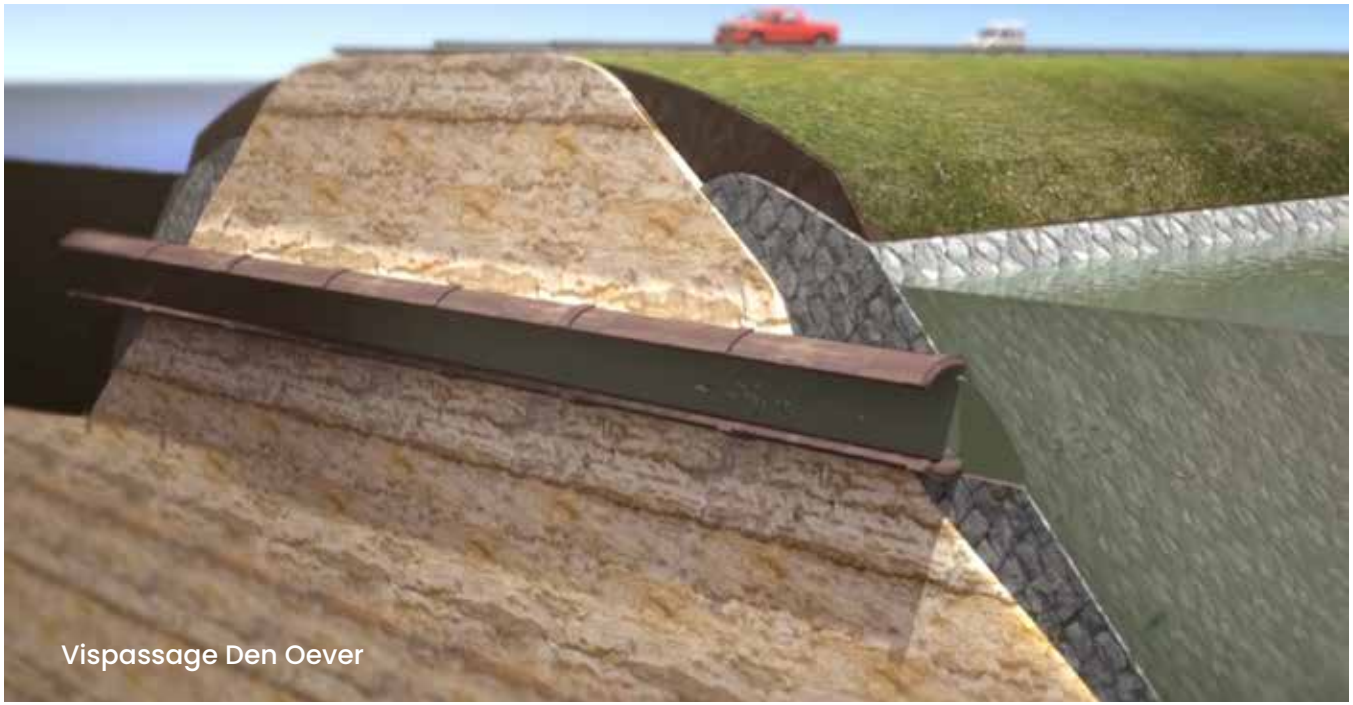
Vispassage Den Oever

deel van het IJsselmeer voor de Noord-Hollandse kust. Rijkswaterstaat wil hier een nieuw leefgebied creëren voor vissen en vogels. Ze trekt daar in op met de Provincie Noord-Holland, de gemeenten Hollands Kroon, Medemblik en Enkhuizen, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en drinkwaterbedrijf PWN. Het gaat onder meer om het versterken van het delta-karakter met betere verbinding tussen het IJsselmeer en de Waddenzee (van nat naar droog en zoet naar zout) en het voorzien in meer rijke leefgebieden in het IJsselmeer en de achteroevers. Deze opgave is een belangrijke bouwsteen voor deze Kustvisie. De impact ervan is groot en biedt mogelijkheden om natuurontwikkeling te combineren met plannen voor drinkwatervoorziening, energie, recreatie en toerisme, wonen en werken, landbouw en visserij.

Het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier heeft plannen om sterk bij te dragen aan de ecologische doelen van in het gebied de Wieringerhoek. Hun project de Noordkop zorgt voor verbeterde vismigratiemogelijkheden tussen Waddenzee, het Noord-Hollandse achterland en IJsselmeer; een beheerste zoet-zout-gradiënt; de aanleg van zoete ecotopen en een vispassage op de meest logische plek tussen IJsselmeer en Amstelmeerboezem, bij de Stontelerkeersluis.

Ten zuiden van Den Oever en ten oosten van Medemblik liggen op land terreinen binnen Natuurnetwerk Nederland, waaronder het Robbenoordbos, het Dijkgatbos, de Koopmanspolder en de Zuiderpolder. Enkele nieuwe gebieden moeten nog als natuur worden ingericht.
Verder stimuleert de provincie het waarborgen van natuur binnen ontwikkelingen in de landbouw en bij verstedelijking. Het gaat niet alleen om meer hectares aan natuur, maar om het maken van slimme combinaties van natuur met andere functies.

3.4 Energietransitie

Trends en ontwikkelingen
In 2030 dient de CO2 uitstoot met bijna 50 procent gereduceerd te zijn ten opzichte van het ijkjaar 1990. Fossiele brandstoffen dienen te worden vervangen door hernieuwbare energiebronnen. Dat is onder meer vastgelegd in het Klimaatakkoord dat door zowel de Nederlandse overheid, bedrijfsleven als maatschappelijk organisaties is ondertekend. Dit betekent dat er de komende decennia een volledige overgang naar duurzame, hernieuwbare energiebronnen moet plaatsvinden. Variërend van de opwekking van wind-, zonne-energie en waterenergie tot geothermie. Ook moet (versterkt) worden ingezet op energiebesparing, opslag en hergebruik van bijvoorbeeld restwarmte. Er zijn verschillende vormen van duurzame energie nodig, die elkaar gedurende de dag en seizoenen aanvullen. Daarbij heeft elke regio, conform de Regionale Energie Strategie (RES) een prestatieopdracht meegekregen.

Ambities en beleid
De ambitie van de regio Noord-Holland Noord is de opwek van 3.6TWh aan hernieuwbare energie in 2030. Dit is een groot bod aan de landelijke ambitie van 35TWh in 2030. Een groot deel van deze 3.6TWh is al gerealiseerd of zit in de vergunningsfase.

In de afgelopen decennia is in de regio veel windenergie gerealiseerd. Vooral in de Wieringermeer, waar in het voetspoor van de windturbines ook datacentra verrezen die (indirect) de lokaal opgewekte energie kunnen benutten. Daarnaast zijn er, conform RES 1.0 van Noord-Holland Noord, plannen voor opwekking van zonne-energie op grote daken, boven parkeerplaatsen, op bedrijventerreinen en langs wegen en kanalen. Langs de IJsselmeerkust is geen draagvlak voor meer windenergie.

De *gemeente Hollands Kroon* sluit zonne-energie op landbouwgrond uit. Wel staat ze dit toe op het IJsselmeer, mits er geen afbreuk wordt gedaan aan de ecologische waarden. Bij de ambities voor natuur en biodiversiteit is het veelomvattende project Wieringerhoek al genoemd. Hiervoor zijn vooruitstrevende plannen voor zonne-atollen, in combinatie met natuur, in ontwikkeling als zoekgebied opgenomen in de RES. De RES-regio Noord-Holland Noord (provincie, gemeenten en waterschap) staat achter deze plannen en daagt het Rijk uit om dit samen met de regio te realiseren.

West-Friesland gaat juist wel uit van zonne-energie op bedrijventerreinen en landbouwgrond. De zoekgebieden liggen daarbij voornamelijk iets van de kust af, op en rond de bedrijventerreinen van Medemblik en Andijk en het Grootslag, een polder die een groot deel van de 'kaap' beslaat. Dit kan leiden tot een zonne-zone tussen het kustlandschap van Andijk en het agrarisch gebied van het Grootslag. Daarbij is ook aandacht voor het behouden van aantrekkelijke verbindingen voor recreatief verkeer tussen de gebieden ten noorden en zuiden van de zonne-zone.

Artist impression Zonne-atollen
Energie-opwekkingsplan NHN 2030
studio S3 ontwerp & bouwadvies

3.5 Wonen

Trends en ontwikkelingen
De woningmarkt is, ook in Noord-Holland, overspannen. Desalniettemin is er vergeleken met Noord-Holland Zuid in Noord-Holland Noord een lage verwachting voor nieuwbouw. De regio wil 40.000 extra woningen bouwen. Er is binnen de provincie vraag naar passende en betaalbare woningen voor alle doelgroepen. Voor Noord--Holland Noord gaat het om circa 20.000 woningen.

Wegens afname van het aantal gezinnen en meer 65+ers en alleenstaanden, zal er meer behoefte zijn aan kleinere woningen, met voorzieningen en openbaar vervoer binnen handbereik.

Ook zal de regio, door stijgende huizenprijzen en het in 2020 sterk toegenomen thuiswerken, vermoedelijk steeds meer in trek komen bij woningzoekenden uit andere delen van de provincie. Door thuiswerken speelt afstand tussen woon- en werkplek een kleinere rol, terwijl er meer waarde wordt gehecht aan rust, ruimte en een prettige omgeving om te wonen en recreëren. Wensen waar zeker aan de IJsselmeerkust aan tegemoet kan worden gekomen.

Ambities en beleid
Het *provinciaal* woonbeleid van 2020-2025 kent twee speerpunten. De eerste is een woning voor iedereen. Dan hebben we het over goede afstemming tussen vraag en aanbod en over het aanbod aan diverse en betaalbare woningen. Het tweede speerpunt is gezond, duurzaam en toekomstbestendig wonen in een aantrekkelijke provincie. Daaronder valt het verduurzamen van bestaande woningen, en nieuwbouw die zoveel mogelijk klimaatneutraal, klimaatadaptief en circulair dient te zijn en aansluit bij het landschap. Aansluitend daarop staan de gemeenten voor een gezonde woningvoorraad en richten ze zich actief op jongeren, starters en ouderen. In Medemblik en Enkhuizen zullen nieuwe ontwikkelingen van woningbouw en voorzieningen zoveel mogelijk binnen het stedelijk gebied en nabij OV-knooppunten plaatsvinden. Al zijn er ook mogelijkheden voor stadsuitbreidingen, zoals GommerwijkWest-West in Enkhuizen. In de buitengebieden zijn er ook mogelijkheden voor (kleinschalige) woningbouw, met aandacht voor het landschap en bij voorkeur in combinatie met recreatievoorzieningen.

Veel nieuwe woonwijken zijn aangesloten op het vaarnetwerk. Dat komt ten goede aan de populariteit van de woningen en van het vaarnetwerk, dat inmiddels druk bezet is.

recreatiewoningen aan het water bij Den Oever

3.6 Klimaatadaptatie

Trends en ontwikkelingen
Wegens het veranderende klimaat zal ook het Noord-Hollandse IJsselmeerkustgebied rekening moeten houden met:

• Nattere, drogere, warmere weersomstandigheden en meer extremen. Enerzijds gaat het om extreme warmte, droogte en hittestress en tekort aan zoet water, anderzijds om het opvangen van een teveel aan water dat leidt tot wateroverlast, overstromingen en hoge peilen op het IJsselmeer.

• Toename van verzilting. Dit probleem speelt voornamelijk in de Wieringermeer, waaronder in het Robbenoordbos, maar weinig in West-Friesland.

Het IJsselmeer heeft bij al deze zaken een onmisbare functie. Het is immers een voor de Nederlandse watervoorziening onmisbaar zoetwaterbekken. Het IJsselmeerwater wordt benut voor de industrie, de agrarische sector en voor het doorspoelen van gronden/vaarten die dreigen te verzilten.

Daarnaast speelt het IJsselmeer als zoetwaterbron een belangrijke rol bij het Noord-Hollandse drinkwater uit de kraan. PWN, drinkwaterbedrijf en natuurbeheerder in Noord-Holland, constateert dat de effecten van klimaatverandering, zoals verzilting, en een toename van de drinkwatervraag aanleiding geven tot het nemen van maatregelen om de drinkwatervoorziening en de zoetwaterbeschikbaarheid naar de toekomst veilig te stellen. Naast het zorgvuldige beheer van het IJsselmeer als strategische zoetwatervoorraad voor de watervragende functies zal er ook behoefte zijn aan sterke zelfvoorzienende bronnen in de regio.

Ambities en beleid
Er wordt gestreefd naar buffering en berging van zoet water op plekken waar veel water wordt gebruikt. Dit speelt onder meer langs de A7 bij Agriport. Hier wordt onderzoek gedaan naar het opvangen van regenwater van de kassen voor gesloten koeling van de datacentra. Hetzelfde geldt voor het uitbreiden van waterberging om met name hoosbuien te kunnen verwerken en droogte te bestrijden.

Ook wordt bij de kustontwikkeling gekeken naar een meer geleidelijke overgang van water en land. Daarbij kunnen extra opvang van zoet water (voor tijden van droogte) en een robuuste kustlijn (tegen overstromingen) gecombineerd worden met natuur en recreatiefuncties.

Er wordt ingezet op het klimaatbestendig maken van de drinkwatervoorziening in de regio. PWN doet bijvoorbeeld een (locatie)onderzoek naar een klimaatbuffer voor de IJsselmeerkust.

Overigens is dijkverhoging langs de Noord-Hollandse IJsselmeerkust voorlopig niet nodig. Mogelijk komen op termijn enkele dijkvakken na toetsing het komende decennium wel weer in beeld.

Verder is er aandacht voor hittestress en voor het verwerken van regenwater in stedelijke gebieden. Dat kan met vergroening, waterinfiltratie in de bodem en hergebruik van regenwater.

PWN

3.7 Recreatie en toerisme

Trends en ontwikkelingen
Het coronavirus had vanaf voorjaar 2020 een negatieve invloed op de ontwikkeling van de vrijetijdssector. In hoeverre dit effect aanhoudt, is nog onduidelijk. Toch zorgde het virus ook voor positieve ontwikkelingen. Het verlangen naar ruimte en natuur, en de reisbeperkingen, zorgden met name in de zomer en nazomer van 2020 voor een enorme toeloop in natuurgebieden, recreatieparken, logiesaccommodaties én het water. Waar de afgelopen jaren sprake was van een dalende belangstelling van watersporters aan de IJsselmeerkust, was er afgelopen jaar een toeloop van waterrecreanten en -sporters. Dat was onder meer terug te zien in de bezetting van de havens en in de bootverhuur. De verwachting is reëel dat deze tendens, na de herontdekking van het eigen land en de natuur,

zal doorzetten. Zeker wanneer de noodzakelijke vernieuwing van de vaak verouderde vloten en ook voorzieningen de komende jaren haar beslag krijgt.

Verder zorgde het thuiswerken voor een afname van de scheiding tussen werk en vrije tijd, en tussen werkplek en wonen. De verwachting is dat (deels) thuiswerken blijft. Nabijheid van sport- en recreatiemogelijkheden in de openlucht worden daarmee belangrijker. Door de steeds warmere zomers is ook zwem- en vaarwater enorm in trek. Deze trend betreft huidige bewoners en ook nieuwe bewoners die in combinatie met thuiswerken een aantrekkelijke woonomgeving opzoeken.

Een andere trend is de opkomst van 'durfsporten', ook in de watersport. Naast windsurfen worden kitesurfen en wakeboarden populairder. Relatief nieuw is foilen, waarbij surfers en zeilers middels een vleugel boven het water scheren. Dit brengt kansen met zich mee, maar vraagt ook aandacht voor veiligheid en zonering voor gebruikers.

In toenemende mate willen wij betekenis geven aan onze vrije tijd en besteden we nog altijd veel tijd met vrienden en familie. Deze kwaliteitstijd spenderen we deels in horeca, wat kansen biedt voor entertainment- concepten en bijvoorbeeld (moderne) groepsbungalows en -accommodaties. Ook de toenemende belangstelling voor 'edutainment', cultuur(historie), stedentrips, gezonde voeding, wandelen, fietsen en varen biedt de gastvrijheidssector langs de IJsselmeerkust volop kansen voor (verdere) ontwikkeling.

Hetzelfde geldt voor de behoefte aan rust en stilte. Dat leidt tot een groei van wellness, yoga en meditatie, back-to-basic camping en natuurbeleving. Ontspanning gebeurt ook door wandelen en fietsen in de natuur. Door de komst van de e-bike wordt het bereik van fietsers steeds groter.

Al met al is er steeds meer vraag naar kwaliteitstoerisme, door liefhebbers van natuur, cultuur, avontuur, rust en ruimte. Door de toegankelijkheid van meer kwaliteit in huis en op het werk, is de kwaliteitsverwachting van consumenten toegenomen. De verwachting is meer dan ooit dat zaken goed en hoogwaardig geregeld zijn. Dat vraagt om een forse kwaliteitsslag bij aanbieders in de vrijetijdssector. Het biedt volop kansen voor ondernemers en perspectief op meer werkgelegenheid.

Ambities en beleid

De vrijetijdssector is niet alleen interessant voor bezoekers, maar ook voor de eigen bewoners. De sector draagt immers bij aan zowel de infrastructuur en het voorzieningenniveau als aan leefbaarheid in steden, dorpen en wijken én de gezondheid van een ieder.
Een optimaal toeristisch-recreatief aanbod is geen doel op zich, maar een middel om te werken aan een provincie waar het prettig en gezond wonen, werken, verblijven en recreëren is. Investeringen in recreatie en toerisme hebben een directe positieve invloed op het welzijn en de welvaart van de inwoners, zodat heel Noord-Holland profiteert van recreatie en toerisme.

De vier hoofdopgaven die de provincie ziet zijn als volgt:
- Toenemende en veranderende vraag van recreanten en toeristen
- Toenemende druk op natuur, landschap en omgeving
- Versterking toeristisch-recreatief aanbod (dat aansluit bij het DNA van het gebied en bij de behoefte van de recreant/toerist)
- Optimaal benutten van het bestaande aanbod: goed verbonden en bereikbaar netwerk

Vanuit die optiek heeft de provincie Noord-Holland in onder meer de Visie op Waterrecreatie en Visie Recreatie en Toerisme ambities:

• Een samenhangend vaarnetwerk voor pleziervaart met verbindingen tussen binnen- en buitenwater.
• Verbreding van het aanbod van waterrecreatie. Bijvoorbeeld met toevoeging van nieuwe functies aan bestaande terreinen/locaties, en het thematiseren van terreinen.
• Realiseren van officiële zwemplekken, voor iedereen binnen 10 km.
• Toeristische Overstap Punten (TOP's) voor koppeling van waterrecreatie en recreatie op land.
• Versterken van de beleefbaarheid van het landschap en informatievoorziening hierover.
• Verbetering van het routenetwerk voor wandelen en fietsen.
• Recreatieve potenties benutten voor kust, steden en attracties.
• Ontwikkelen van bestaande en nieuwe locaties (bijvoorbeeld een recreatieve dijk) voor durfsporten.
• Ontwikkeling van Noord-Holland Noord als een van de meest vitale verblijfsregio's van Nederland met onderscheidende concepten die de regio versterken en die duurzaam, kwalitatief, economisch aantrekkelijk op de lange termijn en landschappelijk ingepast zijn.

De IJsselmeerkust kan ook dienen voor spreiding van druk door recreatie en toerisme. Door aanbod toe te voegen kan de druk van toerisme op de Wadden, de Noordzeekust en voor recreanten in de Metropoolregio Amsterdam verlicht worden.

De *provincie* stelt tevens voor stiltegebieden regels aan activiteiten om geluidhinder te beperken of voorkomen vanwege natuur-, milieu- en landschapswaarden. Voor de IJsselmeerkust gaat het om Grootslag-Oost ten noorden van Enkhuizen. Recreanten worden gestimuleerd fietsend of wandelend het landschap te beleven.

De *gemeente Hollands Kroon* wil waterrecreatie stimuleren met onder meer een vaarroute tussen het Amstelmeer en het IJsselmeer. Ook onderzoekt zij mogelijkheden voor de aanleg van een grootschalig vakantiepark.

De *gemeente Medemblik* wil de beleving van het IJsselmeer verbeteren. Langs de kust moet meer samenhang komen in het aanbod van waterrecreatie. Zij wil dit realiseren door de binnen- en buitendijkse voorzieningen en activiteiten beter met elkaar te verbinden, het slim zoneren van de verschillende activiteiten, het toevoegen van nieuwe voorzieningen en betere ontsluiting van recreatieterreinen. Het Regatta Center en haar zeilwater hebben een internationale allure en kunnen van nog meer betekenis zijn voor het gebied.

De *gemeente Medemblik* zet sterk in op vitaliteit van de verblijfsrecreatie. Bedrijven die zich richten op bijvoorbeeld nieuwe product-marktcombinaties krijgen extra ondersteuning. Niet-vitale bedrijven worden ondersteund in hun transformatie buiten de recreatiesector.

De ontwikkeling van nieuwe aantrekkelijke woonmilieus aan het water geeft druk op het bestaande vaarnetwerk en vraagt daarmee om uitbreiding ervan.

De *gemeente Enkhuizen* wil in 2030 een groter aandeel internationale en lang blijvende gasten.

Wedstrijdzeilen

Warthog in het bos

Hiervoor zijn nieuwe kleinschalige horeca- en overnachtingsplaatsen gewenst alsook de ontwikkeling van Enkhuizerzand. De gemeente wil de openbare ruimtes aanpakken en betere verbindingen voor vaar-, fiets- en wandelrecreatie.
De gemeente wil fiets- en wandelroutes beter laten aanhaken op de West-Friese Omringdijk en het bevorderen van vaarverbindingen op en naar het IJsselmeer. De gemeente Enkhuizen heeft de ambitie om een TOP te realiseren en onderzoekt de locatie bij Vuurtoren de Ven.
Ook onderzoekt ze de mogelijkheden tot verdere uitbreiding van waterrecreatie op en rond het IJsselmeer en de mogelijke aanpassing van de sluis in het naviduct om deze doorvaarbaar te maken voor moderne cruiseschepen.

Stevinsluizen

4. Visie en strategie

In de vorige hoofdstukken zijn verleden en heden van de Noord-Hollandse IJsselmeerkust beschreven, en zijn trends, ontwikkelingen, ambities en beleid op een rijtje gezet. Ze leiden tot deze gezamenlijke visie voor de kustontwikkeling.

Dit hoofdstuk start met het doel van de kustontwikkeling en de rol van de visie daarin, plus het bereik. Daarna wordt de daadwerkelijke Kustvisie beschreven. Dan volgen handvatten bij het ten uitvoer brengen van de visie: de zogenoemde IJsselmeerwaarde, drie hoofdprincipes en een toetsingskader voor ontwikkelingen, projecten en activiteiten. De visie en de daaruit voortvloeiende aanwijzingen zijn globaal ingetekend op een kaart: de visiekaart voor de kust. Tot slot een aantal kansen en concrete voorbeelden die passen binnen de Kustvisie.

4.1 Doel

Het doel van de kustontwikkeling is het versterken van de leefbaarheid en van de economie aan de Noord-Hollandse IJsselmeerkust. De visie is daarbij een belangrijk hulpmiddel. Er zijn in dit document kwaliteiten, sterktes en zwaktes benoemd. Kwaliteiten die worden gezien en benut of waar plannen voor zijn, en kwaliteiten die (nog) onderbelicht zijn. Ook zijn er al specifieke kansen benoemd en ontwikkelingsmogelijkheden geschetst voor de kustzone. De kans van slagen neemt toe, wanneer ze vanuit een gezamenlijke visie en integrale aanpak worden opgepakt en uitgevoerd. Elkaar daarmee aanvullend en versterkend. De visie inspireert tevens tot nieuwe inzichten en ideeën, daarbij inspelend op de ambities, opgaven en kansen aan de IJsselmeerkust.

4.2 Bereik

De visie beslaat het Noord-Hollandse kustgebied van het IJsselmeer, vanaf de Afsluitdijk bij Den Oever tot de Houtribdijk bij Enkhuizen. Vanwege de kansrijkheid - en het belang voor de leefbaarheid, de aantrekkelijkheid, de werkgelegenheid en het welzijn van de inwoners - ligt het accent op recreatie en toerisme. Daarbij gaat het onder meer om het versterken van de beleving van het gebied; om een herkenbare identiteit. Maar ook om het spreiden van recreatie en toerisme. Dat wil zeggen ten opzichte van de concentratie bij Enkhuizen en Medemblik, en als alternatief voor de toeristendruk op de Noordzeekust en de Wadden. Ook legt de visie - waar relevant - een relatie met andere kansen en opgaven waar de regio voor staat. Denk aan landbouw, natuur, biodiversiteit, (drink)watervoorziening, klimaatadaptatie en energietransitie.

4.3 De Kustvisie

Provincie Noord-Holland en de gemeenten Medemblik, Enkhuizen en Hollands Kroon zien veel kansen voor de Noord-Hollandse IJsselmeerkust. De Kustvisie verwoordt hoe de provincie, de gemeenten en andere betrokkenen aankijken tegen de ontwikkeling van de kust, wat zij daarbij belangrijk vinden en kansrijk achten en hoe zij de toekomst voor zich zien. De kustvisie is te zien als een bouwsteen van de omgevingsvisies waar elk van de drie gemeenten (Enkhuizen als onderdeel van de SED-organisatie) aan werken en dient, in samenwerking met gebiedspartners en andere betrokkenen, op basis van de gemeentelijke omgevingsvisie gebiedsgericht nader uitgewerkt te worden. De kustvisie is te zien als een uitwerking van de Omgevingsvisie NH2050 van de provincie Noord-Holland.

Visie op ontwikkeling Noord-Hollandse IJsselmeerkust
Door de unieke kwaliteiten van de Noord-Hollandse IJsselmeerkust optimaal te benutten, willen we de leefbaarheid en economie versterken, samen met ecologie en energie. Het is een bijzonder gebied met zijn eigen verhalen. Over het IJsselmeer en zijn ontstaansgeschiedenis, watersport, havensteden, zoetwatervoorraad en herstellende natuurwaarden. Over de polders met hun dijken en dorpen. Over de innovatieve agrarische sector. Over duurzame energie. En natuurlijk over de rijke - oude en meer recente - cultuurhistorie. Ze hebben geleid tot een kust met interessante contrasten. Tussen land en water, tussen oud en nieuw land. De kuststrook willen we ontwikkelen met behoud van de landschappelijke waarden en identiteit.

De kwaliteiten optimaal benutten, begint met bewust zijn en maken van de kwaliteiten. Bij ze vervolgens inzetten en/of verder ontwikkelen, is samenhang belangrijk. Ruimtelijke samenhang, een samenbindend verhaal en samenwerking.

Ten eerste moeten ontwikkelingen passen bij de plek. Bij de Wieringermeer met zijn nieuwe landschap, grootschaligheid, innovatie, openheid en strakke lijnen. Bij de West-Friese kuststreek, gekenmerkt door een oud landschap, eeuwen aan cultuurhistorie, grilliger lijnen en kleinschaligheid, al is afwisseling met grootschaliger ontwikkelingen en innovatieve activiteiten ook hier op zijn plaats. Want hoe verschillend de twee gebieden ook zijn, de zichtbare traditie van vooruitgangsdenken delen ze. Een traditie om voort te zetten, met daarbij oog voor de eigenheid in landschap, mentaliteit en cultuur.

Ook water zorgt voor samenhang. Als rode draad door de geschiedenis, door de landschappen en door nieuwe ontwikkelingen. Samen met de dijken, die het oude en het nieuwe land, en het IJsselmeer en de kust scheiden én verbinden. Die verbinding kunnen we versterken. Door de blik letterlijk en figuurlijk meer op water te richten en door de overgang tussen water en land te verzachten.

In de kustontwikkeling liggen veel kansen voor recreatie en toerisme, of het nu om watersport, hengelsport, fietsen, wandelen, cultuur, ander vermaak of een combinatie van activiteiten gaat. Beleving staat daarbij centraal. Van water, landschap, oude en recente cultuurhistorie. Maar ook van natuur en van innovaties in landbouw, energie en klimaatadaptatie. Andere opgaven kunnen namelijk vaak met elkaar en ook met recreatie en toerisme worden gebundeld. Dat is efficiënter en geeft een groter effect. Ook zoeken we aansluiting met de naaste omgeving van het IJsselmeergebied.

Voor het in praktijk brengen van deze gezamenlijke visie is een actieve stimulerende overheid nodig, die zich samen met ondernemers, gebruikers en omwonenden inzet voor de kwaliteiten van de kustzone.
Zo wordt de Noord-Hollandse IJsselmeerkust één zone. Aantrekkelijk voor bewoners, bedrijven en bezoekers, waardevol, bestendig, eigen, verwelkomend, divers, maar verbonden en met samenhang.

4.4 IJsselmeerwaarde

Een centraal uitgangspunt voortkomend uit de Kustvisie, is dat de ontwikkelingen, projecten en activiteiten IJsselmeerwaarde moeten hebben.

IJsselmeerwaarde
Met het ontstaan van het IJsselmeer (1932) is een moderne bladzijde toegevoegd aan de rijke geschiedenis van de Zuiderzee. Het gebied is vooral bekend door deze Zuiderzee-historie.
Deze cultuurhistorische identiteit blijft onverminderd van belang, met name voor de Zuiderzeesteden Enkhuizen en Medemblik die historisch gezien met hun gezicht naar het IJsselmeer staan. Denk daarbij aan de historische binnenstad als toeristische trekpleister, maar ook aan het roerend erfgoed (de bruine vloot).
Echter, voor een waardering van de huidige kust is ook een minder nostalgische blik noodzakelijk. Deze waardering start met de aanleg van de Afsluitdijk en de inpolderingen of is hier (in)direct mee verbonden. Een reeks aan innovatieve ingrepen en ontwikkelingen kenmerkt de moderne geschiedenis van de voormalige Zuiderzeekust en introduceerde nieuwe waarden en kwaliteiten.

IJsselmeerwaarde is het grootschalig vooruitgangsdenken dat kenmerkend was en is voor deze regio. Het IJsselmeer is een door mensenhanden gecreëerde leefomgeving met grote natuur- en waterwaarden, die dankzij die waarden ook economisch bruikbaar is. Het grootschalig vooruitgangsdenken ontstond uit deze innovaties voor water en natuur en dat is de belangrijke basis. IJsselmeerwaarde bestaat uit een opeenstapeling van historische ingrepen en ontwikkelingen die typerend zijn voor onze omgang met en dynamiek in het IJsselmeer. Nieuwe ontwikkelingen moeten die bijzondere waarden met respect als uitgangspunt gebruiken. En aan de beleefbaarheid van het gebied bijdragen
Voorbeelden van IJsselmeerwaarde zijn de drooglegging van de Wieringermeer en diens voorloper de proefpolder Andijk, de aanleg van de Afsluitdijk en de IJsselmeerpolders, de vestiging van de grootste drinkwaterfabriek van Europa (PWN), de aanleg van slibberging IJsseloog, de aanleg van natuureiland de Kreupel en de inrichting van de vooroevers en Koopmanspolder tot aan de vismigratierivier die nu bij Kornwerderzand in aanleg is: een gemaakte ‘doorbraak’ in de Afsluitdijk voor vissen tussen Waddenzee en IJsselmeer.

IJsselmeerwaarde betekent dat alle ontwikkelingen zich moeten verhouden tot het unieke karakter en de grootse uitstraling van het IJsselmeer en zijn geschiedenis. Dat betekent niet dat elke ontwikkeling ook grootschalig moet zijn. Ook kleinere cultuurhistorische monumenten, bijzondere strandjes of uitkijkpunten hebben grote waarde. We zien kleinschalige ontwikkelingen als onderdeel van het grotere geheel. Kleinschaligheid ligt dan in het verlengde van het versterken van de landschapskwaliteit, de identiteit van het gebied, het creëren van samenhang en economische ontwikkeling.

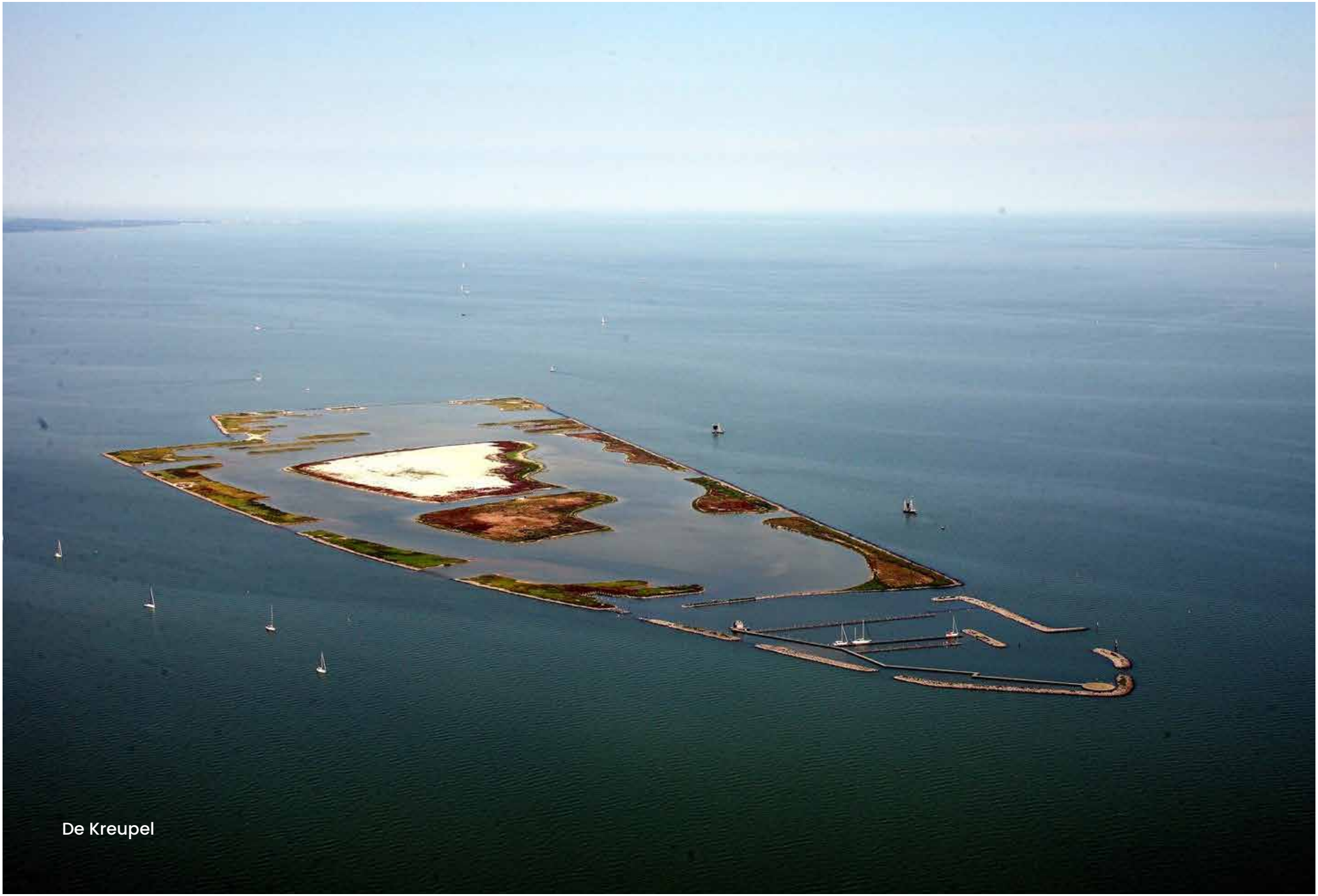

De Kreupel

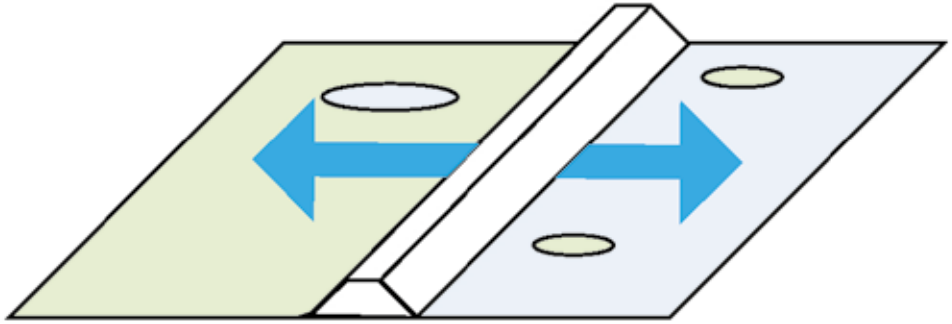

Een nieuwe relatie tussen water en land

Een natuurlijke balans tussen water, ecologie en activiteit aan weerszijden van de dijk.

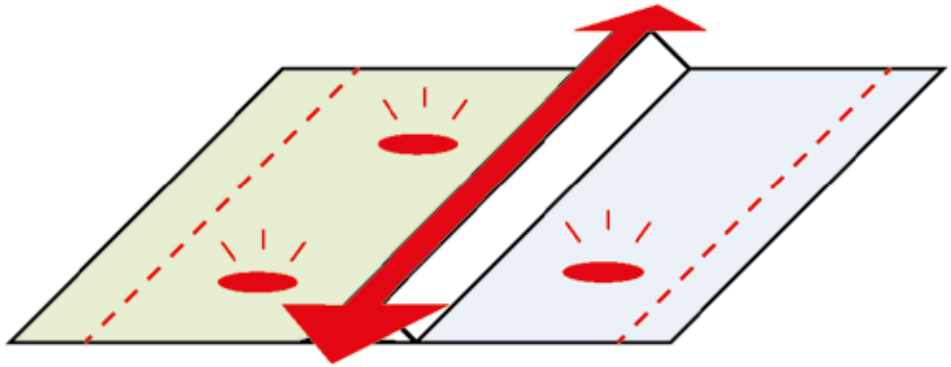

De kust als verbinding

Een aantrekkelijke, samenhangende en beleefbare kustzone voor recreanten, toeristen en inwoners, met een combinatie van gebruiksfuncties en ruimtelijke waarden.

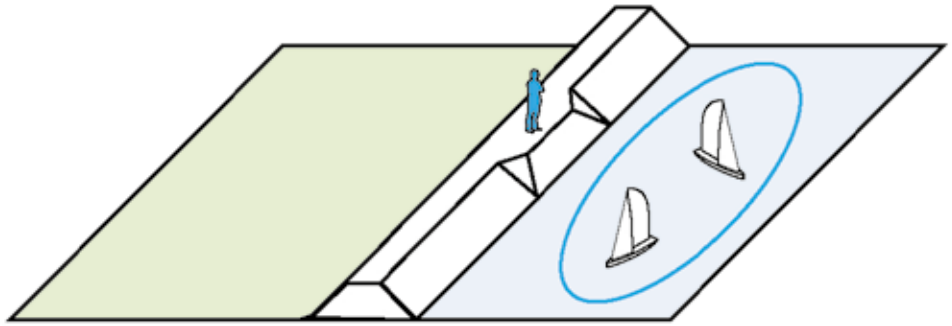

Beleving van internationale allure

Het IJsselmeer wordt doorontwikkeld tot A-locatie voor de watersport.

4.5 Hoofdprincipes

Vanuit de Kustvisie zijn als houvast drie hoofdprincipes opgesteld voor ontwikkelingen, projecten en activiteiten. De hoofdprincipes grijpen altijd op elkaar in en bepalen de koers en strategie bij behoud en ontwikkeling van het gebied. In de volgende paragrafen lichten we ze toe.

4.5.1 Een nieuwe relatie tussen land en water

Een natuurlijke balans tussen water, ecologie en activiteit aan weerszijden van de dijk.

We gaan de condities duurzaam versterken voor huidige en nieuwe functies in het water en op het land voor een natuurlijke balans. Natuur- en landschapswaarden zijn van groot belang. Als strategie om de balans te versterken, kiezen we voor nieuwe ontwikkelingen en - opgaven die passend zijn bij het karakter, schaal en maat van het landschap en de identiteit. Daarbij is ons streven een robuust en klimaatadaptief kustlandschap met ruimte voor waterveiligheid, waterberging, natuurontwikkeling, energiewinning, nieuwe vormen van landbouw en recreatie.

Dit doen we door het inrichten van de kustzone als meng-milieus die meerdere doelen dienen en (ver)leiden tot meervoudig ruimtegebruik. De kustzone biedt verschillende kansen om de overgangen tussen land en water te verzachten. We willen voorkomen dat de waarden en kwaliteiten van het landschap worden aangetast of dat karakteristieken, als contrastwerking, worden verzwakt. Hiervoor zijn zorgvuldige en integrale ontwerpen nodig. Het gaat om bijvoorbeeld: vernatten op beperkte schaal van het achterland; aanleggen van bestaande of nieuwe vooroevers; creëren van natuureilandjes voor de kust en eilandjes met zonne-energie in combinatie met natuur. De opgaven voor de natuurlijke balans en nieuwe relatie water-land zijn:

- Natuur op de overgangen van land en water. Dit versterkt de biodiversiteit en beleefbaarheid van het landschap. De IJsselmeerdijk kan een rijke, biodiverse en aantrekkelijke verbinding worden langs de kust. Zo gaan vispassages op de rand van land en IJsselmeer vismigratie mogelijk maken tussen verschillende leefgebieden, wat vissen nodig hebben voor hun levenscyclus.

- Het belang en de bescherming van de zoetwatervoorraad. Voor drinkwatervoorziening en landbouwgebruik meer bekend en zichtbaar maken.

- Landbouw in balans met de bodem en ontwikkelingen in de landbouw afstemmen op de gebiedskenmerken.

- Duurzame energieopwekking onderzoeken in samenhang met ecologie en landschap.

Een nieuwe relatie tussen land en water

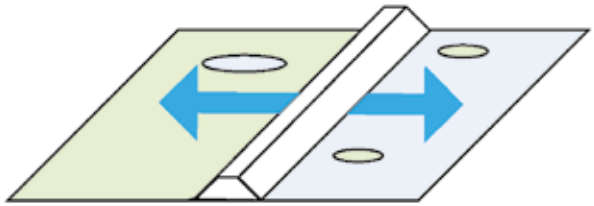

4.5.2 De kust als verbinding

Een aantrekkelijke, samenhangende kustzone voor recreanten, toeristen en inwoners, met een combinatie van gebruiksfuncties en ruimtelijke waarden.

Het bijzondere van het IJsselmeer wordt niet langer voor lief genomen maar omarmd. Een grotere IJsselmeerbewustzijn biedt kansen en meer ruimtelijke samenhang. In de kustzone worden bestaande en nieuwe gebruiksfuncties samengebracht en ontstaan kansen voor combinaties van wonen, werken en recreëren. Voor dit hoofdprincipe hanteren we de strategie van zonering van intensiteit in gebruik en bebouwing. We houden rekening met een goede balans tussen rust en stilte enerzijds en drukte en levendigheid anderzijds. Er moet ruimte zijn voor beiden vanuit draagkracht en draagvlak voor een aantrekkelijke en samenhangend kustgebied. Niet alles kan overal, is passend of gewenst. Voor bezoekers wordt gericht op dagrecreatie op de oevers en stranden alsook op verblijfsrecreatie, die zich kleinschalig in het kustgebied kan uitbreiden en kwalitatief worden doorontwikkeld. Dit betekent in de praktijk aan opgaven:

- Het gezicht letterlijk en figuurlijk meer naar het IJsselmeer richten. De betrokkenheid bij en het uitzicht over het water versterken we vooral bij de woongebieden en bij bedrijven op een aantal plekken zodat het grote water in de kustzone meer beeldbepalend wordt.

- De verbinding maken tussen het binnendijks en buitendijks landschap en het oude en nieuw land. Het nieuwe land van de Wieringermeer, gekenmerkt door een landschap vol strakke lijnen vanuit landbouw en energie en het grote water buitendijks verdragen grootschalige ingrepen. De Wieringermeerdijk vormt als strakke lijn de huidige overgang tussen water en land. Dit rechte dijk-en-landschap geven we meer betekenis als kustzone door verbindingen te creëren met het achterland en het water. Van lijn naar zone gaat over het beter benutten en inrichten van het kustlandschap en overgangen tussen land en water zowel oost-west als noord-zuid te ontsluiten en een adres te geven. Met respect voor de functie, schaal, maat, openheid en weidsheid van zowel de Wieringermeer als het IJsselmeer. In grote delen van het Westfriese kustgebied kronkelt de kustlijn van kapen-en-baaien. Deze kustzone van dit 'oude land' bestaat uit vooroevers, de omringdijk en een divers kleinschalig achterland waarin natuurgebied, recreatieterreinen, jachthavens, kleine kernen en grotere steden als agrarische functies gelegen zijn. Het landschap is afwisselend en kleinschalig. Een uitzondering betreft het drinkwaterbedrijf PWN. De verbindingen en contrasten worden behouden, verder aangezet en doorontwikkeld vanuit zowel het zicht op het IJsselmeer als het Westfriese agrarische woon-werklandschap. Bij Enkhuizen worden verbindingen gemaakt met de andere kanten via de Houtribdijk, met Flevoland en met het Markermeer.

- Bedrijfsmatige ontwikkelingen en natuurlijke omgeving in de kustzone vormgeven. Binnen de ruimtelijke kaders en regelgeving zijn bedrijfsmatige ontwikkelingen in het kustgebied mogelijk mits deze aansluiten op bestaande functies en met zorg worden vormgegeven. De waarden en kwaliteiten mogen niet worden aangetast en ontwikkelingen dragen bij en versterken de biodiversiteit en natuurinclusieve landbouw.

De kust als verbinding

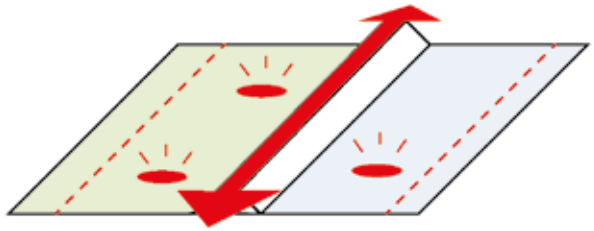

- De kustzone als belevingsas inrichten met een doorgaande wandel- en fietsverbinding waarbij kansen voor waterrecreatie en voor de verbinding van kust en achterland worden benut. De samenhang wordt ondersteund en vormgegeven door bijvoorbeeld de keuze voor gebiedseigen straatmeubilair en (weg)inrichting.

- Goede recreatieve verbindingen en eigentijdse voorzieningen op land en water versterken de gastvrijheid. Recreatieve verbindingen geven kansen voor ondernemers in het ontwikkelen en exploiteren van voorzieningen. Het betreft zowel verbindingen van noord naar zuid als van oost naar west. Routes, informatievoorziening, dijkovergangen en Toeristische Overstap Punten (TOP's) van auto naar fiets en voet en van land naar water. Bereikbaarheidsvraagstukken waaronder parkeren, krijgen hierbij aandacht.

Routes en verbindingen kunnen ook worden gekoppeld aan de verbindingen die vispassages vormen. Nieuwe toeristisch-recreatieve arrangementen in relatie met het achterland kunnen worden ontwikkeld.

- Beperkte uitbreiding van locaties voor verblijfsrecreatie op geschikte plaatsen langs de kust. Bijzonder aanbod voor nieuwe doelgroepen. Daarbij de ruimtelijke kwaliteit en openbaarheid van het water behouden en verbeteren, inclusief de doorzichten naar het achterland. Het 'lint' langs de dijk mag niet dichtslibben. Zo veel als mogelijk de bestaande complexen (re)vitaliseren of herbestemmen vanuit de aanpak 'één park, één plan'.

Gemaal Lely

4.5.3 Beleving van internationale allure

Het IJsselmeer doorontwikkelen tot A-locatie voor de watersport.

Het IJsselmeer heeft met zijn jonge geschiedenis (1932-2021) nog geen sterke autonome identiteit. De omgeving van het IJsselmeer in meer of mindere mate. Haar historie en belangrijke functie voor het functioneren van Nederland verdient - gelijk haar ligging - een meer centrale plek in ons bewustzijn. We willen met partners rond het IJsselmeer werken aan IJsselmeerwaarde. Waarbij het IJsselmeer een imago-boost krijgt zodat het zich kan meten met sterke (inter)nationale merken als Snekermeer, Gardameer of Chiemsee. Regatta Medemblik is een belangrijke drager en showcase voor deze internationale ambitie.
Het IJsselmeer en de Noord-Hollandse IJsselmeerkust zijn al geliefd bij verschillende soorten waterrecreanten en -sporters, vanwege het grote open vaarwater, de historische en gezellige havensteden, de havenvoorzieningen en (inter) nationale evenementen. Maar er liggen nog volop ontwikkelingskansen voor de sector:

- Variatie aanbrengen in de omvang van vaarwater. Nieuwe eilanden(groepen) kunnen delen van het IJsselmeer kleiner maken waardoor deze toegankelijk worden voor nieuwe vaardoelgroepen met kleinere schepen, zoals sloepen en kano's.

- Evenementen koppelen aan watersport, om wisselwerking tussen waterrecreatie en plaatselijke economie/middenstand te versterken.
- Culturele attracties en evenementen verbinden en programmeren in samenhang.

Beleving van internationale allure

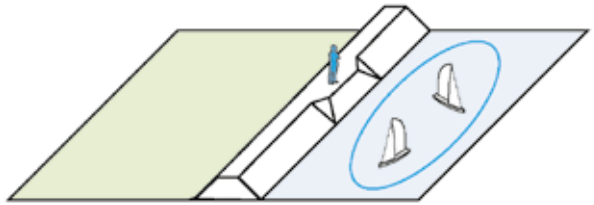

Een gezamenlijke evenementenkalender voor kust en achterland, afgestemd in tijd en ruimte, opstellen.

- Verdere verbetering toegankelijkheid, aantrekkelijkheid en voorzieningenniveau van de havens .

- Recreatie op en aan het water combineren met de (inter)nationale watersportwedstrijden kan extra bezoekers, beleving en watersportmogelijkheden opleveren voor zowel recreatie- als wedstrijdsport.

- Meer ruimte voor durfsporten: naast windsurfen ook kitesurfen, wakeboarden en 'foilen'.

- Voldoen aan de vraag naar meer officiële zwemplekken.

- Meer aandacht en bekendheid voor wedstrijdwatersport aan de Noord-Hollandse

IJsselmeerkust, zoals de Regatta van Medemblik. Leidt tot meer waardering, meer bezoekers, en mogelijkheden voor recreatieve watersporters om gebruik te maken van wedstrijdwater en trainingsfaciliteiten.

- De watertopsport beleefbaar maken, bijvoorbeeld met een tribune of starteiland.
- Ruimte zoeken in cross-overs (upgrading) jachthavens, dag- en verblijfsrecreatievoorzieningen, als antwoord op de vraag naar meer kwaliteit, comfort, luxe en beleving en mogelijkheid om nieuwe doelgroepen aan te boren.
- Investeren in binnendijkse vaarnetwerken en -voorzieningen, met verbindingen naar het achterland.
- Toeristische Overstap Punten (TOP's) gebruiken voor koppeling met routes en recreatie op het land.
- Storytelling: de IJsselmeerkust op de (digitale) kaart zetten door meer over de cultuurhistorische, natuurlijke en landschappelijke kwaliteiten te vertellen. Ook de horeca, gastronomie en evenementen kunnen beter onder de aandacht worden gebracht. Hiervoor dient het aanbod op orde gebracht die het bezoek, de omweg, de reis of de bestemming waard zijn. Destinatiemarketing biedt de gastvrijheidssector kansen voor dag- en verblijfsrecreatie en toerisme. Cultuurhistorisch zijn de Zuiderzeesteden en -historie, drooglegging van de Wieringermeer, aanleg van de Afsluitdijk en ontstaan van het IJsselmeer interessant. Naast Enkhuizen, Andijk, Medemblik en Den Oever zijn ook de nog aanwezige gemalen, dijkmagazijnen (opslagschuren) op de Wieringermeerdijk, Koopmanspolder, Stevinsluizen, kazematten en bunkers op de Afsluitdijk en bij Den Oever, belangrijke elementen in de storytelling.
- Storytelling: moderne landbouw en waterwinning als attracties. De moderne landbouw kan meer bekendheid en waardering krijgen door openstelling voor een breder publiek. Er liggen kansen om met 'Voedsel Verbindt' de verhalen te vertellen achter de bedrijfsvoering van de glastuinbouw en de zaadveredelingsindustrie die internationale reputatie genieten. Hetzelfde geldt voor het openstellen/meer onder de aandacht brengen van de waterwinning voor landbouw- en drinkwatervoorziening.

Regattacentrum

4.6 Toetsingskader

Als we zien hoeveel ontwikkelingen en opgaven op het gebied afkomen, dan gaat het in het streven naar samenhang ook over een samenbindend verhaal en samenwerking. Sturing geven aan deze ontwikkelingen met de Kustvisie betekent vanuit de opgaven denkend, goed verkennen, oordelen, afwegen en besluiten op basis van draagvlak, draagkracht en eigenaarschap in het gebied. De vraagstukken zijn complex. Ze zijn niet alleen technisch van aard, maar ook van maatschappelijk en collectief belang.

Ontwikkelingen moeten een toegevoegde waarde hebben voor de Noord-Hollandse IJsselmeerkust. Ze sluiten aan bij één of meer van de drie hoofdprincipes en hebben IJsselmeerwaarde.

Variatie aan (nieuwe) durfsporten faciliteren en zoneren

Alle ontwikkelingen in de regio dienen zich te verhouden tot het grootschalige van het IJsselmeer én de identiteit van het gebied. Gebiedsontwikkelingen laten aansluiten bij de IJsselmeerwaarde, geeft betekenis aan en versterkt de kracht, de kleur en het karakter van de regio. Ontwikkelingen dragen bij aan, of versterken, de contrasten en de overgangszones van water en land. Ontwikkelen met IJsselmeerwaarde is doordacht en duurzaam. De relatie land-water wordt vanuit waarden en kwaliteiten van landschap, ecologie en cultuurhistorie beschermd, behouden, beter benut en/of doorontwikkeld. We streven naar meer kwantitatieve en kwalitatieve bijdragen in de ontwikkeling van de IJsselmeerkust.

Opgaven en ontwikkelingen willen we in synergie ontwikkelen en waar dat kan zou het combineren van functies een uitgangspunt moeten zijn. Waar meerdere ruimteclaims aan de orde zijn, is meervoudig ruimtegebruik namelijk niet alleen een kans, maar ook van meerwaarde.
Een belangrijk kader voor het landschap is opgenomen in de 10 gouden regels (Palmboom). Die principes zijn opgenomen in de Handreiking Omgevingskwaliteit van de Agenda IJsselmeergebied 2050. In de Handreiking zijn naast spelregels voor landschap, tevens regels geformuleerd voor ecologie en cultuurhistorie. ‘Of, waar en hoe’ ontwikkelingen passend zijn of kunnen worden gemaakt en toegevoegde waarde hebben aan de IJsselmeerkust, willen we telkens beoordelen met ook dit instrument in de hand of op tafel.

Met IJsselmeerwaarde en bewustwording en waardering voor het IJsselmeer door het gezicht naar het water liggen er kansen voor destinatiemarketing van het IJsselmeer als geheel en de Noord-Hollandse IJsselmeerkust als toplocatie.

4.7 Visiekaart voor de kust

De visiekaart geeft een overzicht van enkele belangrijke gebiedsgerichte uitspraken in deze kustvisie. Gebiedsgericht wil zeggen dat op specifieke locaties ontwikkelingen kunnen plaatsvinden onder invloed van deze kustvisie. Hiernaast bevat de visie algemenere uitspraken die op meerdere locaties kunnen doorwerken in het beschermen en ontwikkelen van gewenste kwaliteiten.

De basis van de alle ontwikkelingen is de kwaliteit van de grote landschappelijke eenheden: West -Friesland, Wieringermeer en het IJsselmeer. Op het raakvlak van deze gebieden ontstaat IJsselmeerwaarde.

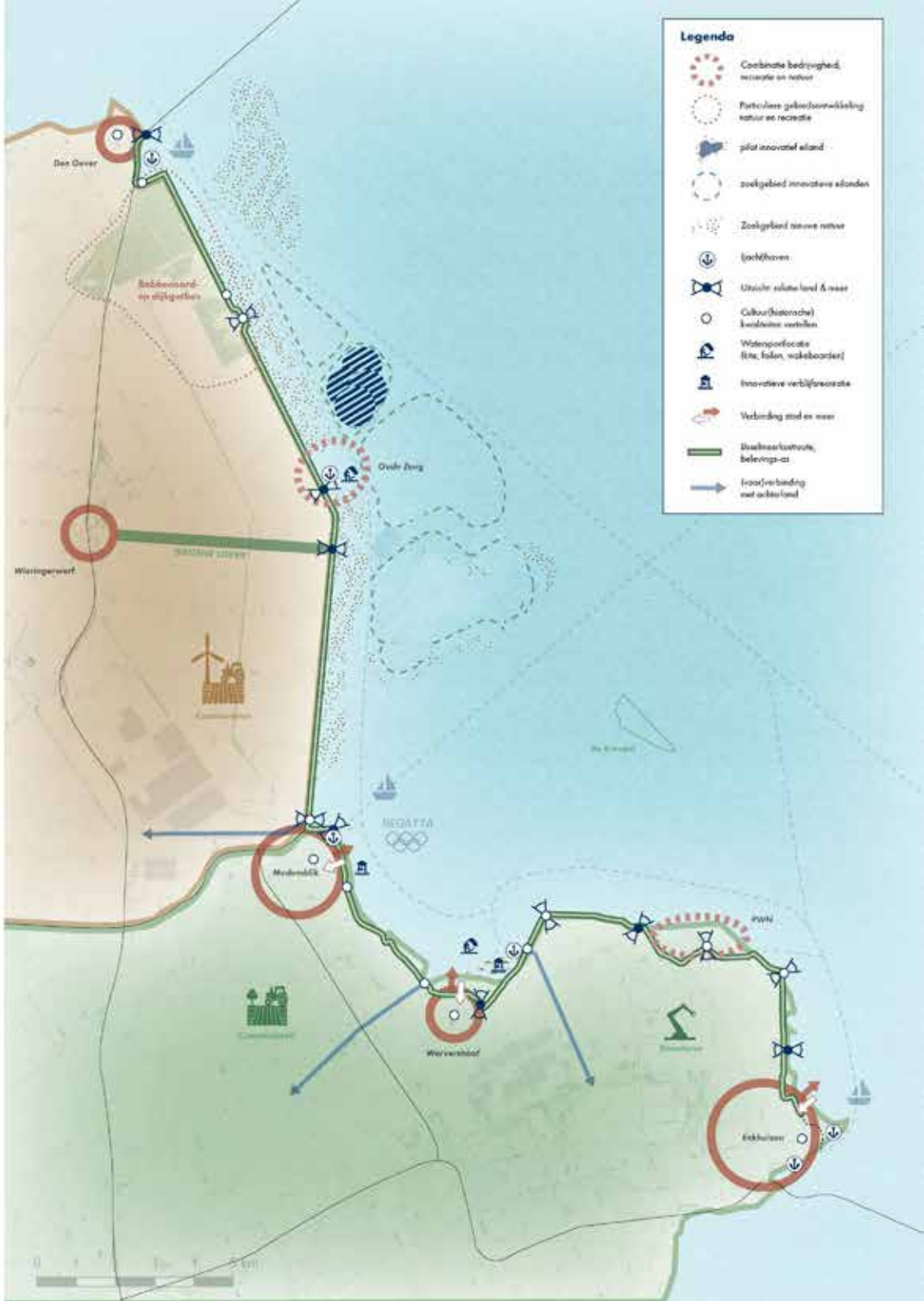

5. Projectenboek

In dit 'projectenboek' is een reeks kansrijke verkenningen opgenomen. Ze zijn aangedragen door het gebied, kunnen een bijdrage leveren aan de ambities en opgaven en geven vorm en inhoud aan de kustvisie. Per project is een overzicht gemaakt met het doel, actoren, huidige situatie, ambities, opgave, planvorming en de relatie met de kustvisie. Elk project voldoet aan een of meer van de hoofdprincipes uit de visie. Het projectenboek is geen blauwdruk maar een overzicht van ambities en kansen vanuit verschillende partijen.

Met alleen het opstellen van deze visie zijn we er niet. Het gaat om het behalen van resultaat; de uitvoering van projecten die invulling geven aan de kustvisie. De kustvisie is een uitnodiging om met meer ideeën of projecten te komen die passen bij de visie.
Het betreft niet uitsluitend alleen de huidige stand van verkenningen en ideeën uit dit projectenboek waar het hier om gaat.

De realisatie van die projecten is vooral de verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer(s) zelf. Door het aangaan van slimme samenwerkingen zien we dat enkele partijen er al in slagen om bij te dragen aan elkaars doelstellingen (Wieringerhoek/Noordkop/Afsluitdijk/PWN). Die integrale werkwijze willen we stimuleren. De samenwerking vanuit de overheden is geborgd in de Stuurgroep Noord Hollandse IJsselmeerkust. Hierin werken, onder voorzitterschap van de provincie Noord Holland, Gemeenten Hollands Kroon, Medemblik en Enkhuizen, Rijkswaterstaat, HHNK en PWN bestuurlijk samen aan de kustontwikkeling. Bijgestaan door een ambtelijke begeleidingsgroep.

We zullen na besluitvorming komen met voorstellen over hoe de uitvoering van de kustvisie kan worden opgepakt. Opties zijn bijvoorbeeld dat ieder voor zich de uitvoering oppakt of dat we het meer gezamenlijk doen (met een apart projectbureau of door aan te sluiten bij bestaande uitvoeringsorganisaties). We denken dat een stevige mate van samenwerken sterk zal bijdragen aan de slagkracht en efficiency. Bepaalde grote projecten als de Wieringerhoek, Noordkop of Klimaatbuffer hebben al toegespitste teams. Voor de overige opgaven moet nog veel ontwikkeld worden om de inhoud en de samenhang te borgen.
De instrumenten die we willen ontwikkelen zitten zowel op het organisatorische, communicatieve als bijvoorbeeld het planologische of financiële vlak. De samenwerking en instrumenten die we hebben ontwikkeld voor de Afsluitdijk en bijvoorbeeld de Markermeerdijken zijn voor ons belangrijke referenties.

5.1 Wieringerhoek verkenning

Doel
Het project Wieringerhoek versterkt het deltakarakter van de verbinding tussen het IJsselmeer en de Waddenzee door 'natuurlijke overgangen' te creëren (van nat naar droog en van zout naar zoet) en ontbrekende leefgebieden voor vogels en vissen toe te voegen. Ook draagt het project bij aan de bescherming van de zoetwatervoorraad in het IJsselmeer.

Beschrijving
Huidige situatie
Het IJsselmeergebied is het grootste aaneengesloten zoetwatergebied in Noordwest-Europa. Het gebied heeft een grote betekenis voor diverse functies, zoals de zoetwatervoorziening, natuur, landbouw, recreatie en visserij.

Het IJsselmeergebied maakt onderdeel uit van de delta van het Rijnsysteem. Kenmerkend voor een ecologisch delta is dat er veel verschillende soorten leefgebieden (habitats) zijn. Die variatie is er momenteel niet. Diep, open water is er volop. Maar het ontbreekt aan ondieptes met waterplanten, oevers met rietkragen en graslanden die in het voorjaar onder water staan. Deze ondieptes zijn juist de leefomgevingen die veel vis- en vogelsoorten nodig hebben.

De Afsluitdijk, ten noorden van de Wieringerhoek, vormt een harde grens tussen zoet en zout. En de randen van de Noord-Hollandse IJsselmeerkust vormen nu nog een abrupte land-water overgang Vanaf de dijk met stortsteen volgt direct diep, open water. Hier mist een natuurlijke en geleidelijke land-water overgang, in de vorm van verschillende zoetwater leefgebieden. Voor veel vissen en vogels zijn deze plekken van belang; elk stuk van de overgang van land naar water staat gelijk aan een andere leef- en opgroei fase.
Een droge zomer leidt tot zoutindringing in het IJsselmeer, met complicaties voor de drinkwaterbereiding. Een verdere toename van zoutindringing is ook één van de verwachte effecten van klimaatverandering.

Actoren
- Rijkswaterstaat
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)
- Staatsbosbeheer (SBB)
- Provincie Noord-Holland
- Gemeente Hollands Kroon
- Gemeente Medemblik
- Gemeente Enkhuizen
- Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HNNK)
- Drinkwaterbedrijf PWN
- Omgeving

Ambitie
Het project Wieringerhoek is genoemd in de Agenda IJsselmeergebied 2050 en onderdeel van de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW). Het IJsselmeergebied kent meerdere PAGW-projecten, waaronder de Friese IJsselmeerkust en Oostvaardersoevers. Samen moeten alle projecten zorgen voor het ecologisch robuuster maken van het IJsselmeergebied en een bijdrage leveren aan een betere beheersing van de problematiek van de zoutindringing. Belangrijk is dat meerwaarde gecreëerd wordt door andere opgaven, ambities en ruimtelijke plannen in het project Wieringerhoek te integreren, combineren en meekoppelen.

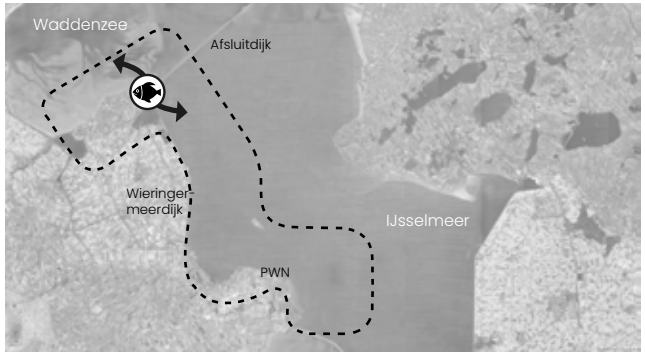

Opgave
Rijkswaterstaat verkent samen met betrokkenen waar de ontbrekende leefomgevingen toegevoegd kunnen worden. Het creëren van een vitaal en robuust zoetwatersysteem is hierbij het uitgangspunt. Dat bestaat voor circa 10% uit ondieptes met waterplanten, begroeide oevers en periodiek onder water lopende vloedvlaktes. Het project Wieringerhoek vult een deel van deze opgave in.

Naast de opgave om leefomgevingen toe te voegen, ligt er ook de opgave om in de Wieringerhoek de realisatie van een geleidelijke zoet-zoutovergang nabij het sluiscomplex nader te gaan onderzoeken. Voorkomen moet worden dat het zoute water zich verder verspreidt over het IJsselmeer, anders zou de functie van het IJsselmeer als zoetwatervoorraad voor de drinkwatervoorziening en de landbouw in gevaar komen. Dit vraagstuk wordt verder onderzocht, waarbij ook de lessen van de vismigratierivier bij Kornwerderzand worden meegenomen.

In het IJsselmeergebied liggen meerdere initiatieven en opgaven. Door gezamenlijk de zoektocht aan te gaan wordt meerwaarde gecreëerd. Er zijn al samenwerkingen met PWN (prototype klimaatbuffer), HHNK (de Noordkop). Daarbij worden koppelingen gezocht met recreatieve kansen genoemd in de kustvisie. Voor de kust van de Wieringermeer is in de Regionale Energie Strategie (RES) een zoekgebied opgenomen voor een grootschalig gebied voor zonne-energie-opwek dat in combinatie met natuur ontwikkeld wordt. *(Zie ook projecten/verkenningen: PWN, Noordkop, Groene Lopers en Innovatie--eiland.)*

5.2 Noordkop verkenning

Doel
Het verbeteren van de ecologische verbinding tussen Waddenzee, het Noord-Hollandse achterland en het IJsselmeer. En een verbetering van de toekomstbestendigheid van het watersysteem van de Amstelmeerboezem.

Beschrijving
Huidige situatie
In Nederland is door activiteiten voor veiligheid en landaanwinst e.d. in het verleden de geleidelijke overgang van zout naar zoet verloren gegaan. Op dit moment zijn de zoet-zout overgangen vaak scherp, kleinschalig en beperkt passeerbaar. Dit is een knelpunt voor de vismigratiemogelijkheden tussen zoet (IJsselmeer, Kop van Noord-Holland) en zout (Waddenzee) en voor de visdiversiteit in die gebieden. Brakke leef- en doortrekgebieden ontbreken.

Ambitie
De ambitie is onder te verdelen in 4 pijlers:
- Het creëren van een geleidelijkere zoet-zout gradiënt, passeerbaar voor een breed scala aan diadrome vissoorten.
- Een robuuste brakke overgangszone en verbeterde vismigratiemogelijkheden.
- Het vergroten van de diversiteit van de vissengemeenschap, door uitbreiding van leefgebieden (meer en diverser; zowel brak als zoet).
- Een toekomstbestendig boezemsysteem; voorbereid op extremere neerslagpatronen en stijging van de zeespiegel.

Actoren
- Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
- (initiatiefnemer)
- Provincie Noord-Holland
- Gemeente Den Helder
- Gemeente Hollands Kroon
- Rijkswaterstaat
- (Belangen)organisaties vanuit verschillende sectoren, individuele stakeholders

Opgave
Het project 'Verbetering natte infrastructuur Noordkop' richt zich op de Amstelmeerboezem tussen de spuisluis Oostoever bij Den Helder en de Stontelerkeersluis bij het IJsselmeer.

Onderdeel van het plan is een geleidelijkere zoet-zout overgang in de Amstelmeerboezem, door achter de spuisluis Oostoever een brakke overgangszone te creëren van circa 14 ha. De vispasseerbaarheid van Spuisluis Oostoever en de Stontelerkeersluis worden verbeterd. Ook worden paai- en opgroeiplaatsen voor vis aangelegd. Het Noordkopproject zorgt daarmee voor een betere ecologische verbinding tussen Waddenzee, het Noord-Hollandse achterland en het IJsselmeer, en voor een grotere diversiteit aan leefgebieden.

De beoogde maatregelen verbeteren tevens de toekomstbestendigheid en beheersbaarheid van het watersysteem, wat van belang is voor meer functies in het gebied, zoals de landbouw.

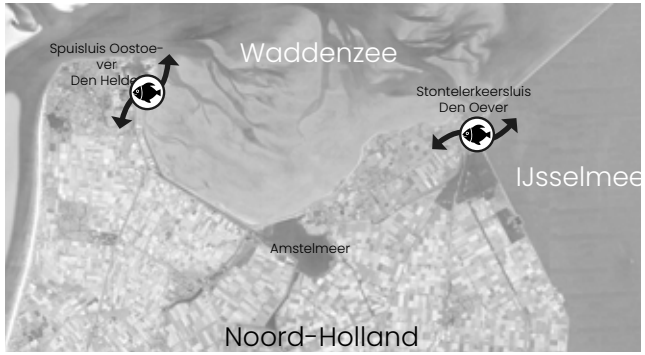

De eerste fase voorbereiding loopt nu; definitieve besluitvorming over de plannen zal nog plaatsvinden.

5.3 IJsselmeerkustroute
verkenning

Doel
Het fysiek en qua beleefbaarheid verbeteren van de kustzone van het IJsselmeer.

Actoren
- Gemeente Medemblik
- Gemeente Hollands Kroon
- Gemeente Enkhuizen
- Provincie Noord-Holland
- Recreatieschap Westfriesland
- Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK)
- Rijkswaterstaat

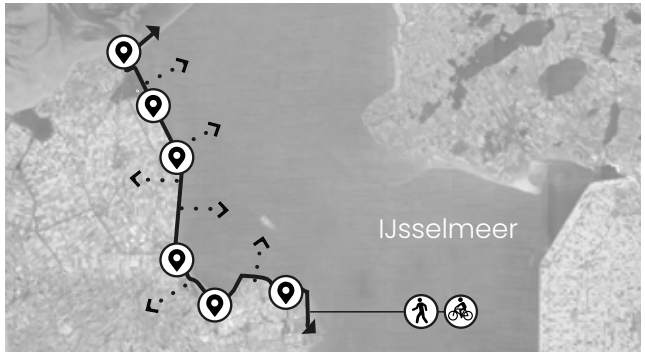

Beschrijving
Huidige situatie
De kustzone langs de Noord-Hollandse IJsselmeerkust is niet overal even ontwikkeld. Het minst langs de Wieringermeerpolder, maar bijvoorbeeld al veel beter bij Medemblik. Voorbij Andijk lijkt het weer leeg. Enkhuizen is een welkom doel op deze tocht. Het gebied is met zijn VOC-historie en recente IJsselmeergeschiedenis één van de mooiste onderdelen van de zogeheten Zuiderzeeroute van 440 km. Een route voor fietsers, wandelaars die ook de toenemende belangstelling van motoren, auto's en campers geniet.

De Wieringermeerdijk is op enkele plekken te betreden. Fietsers hebben geen eigen ruimte, maar gaan in 'ganzenpas' over de drukke landbouwwegen. Op de Westfriese Omringdijk is dat beter. Daar ligt wel een fietspad op de dijk, al ontbreekt het daar aan logische plekken om af te dalen en de voorzieningen in de dorpen te ontdekken. Ook bewoners hebben die mogelijkheid niet waardoor de dijk en het water er achter weinig wordt opgezocht.
De vooroevers bij Medemblik zijn recent opgewaardeerd en trekken bij mooi weer veel mensen naar 'de zoete kust' .Kitesurfen is erg in trek in dit gebied. Verblijfsrecreatie direct aan het water is er -behoudens de weinige camperplekken - niet. Recreatiebedrijven liggen binnendijks en kunnen – een enkele goede daargelaten – een kwaliteitsimpuls gebruiken.
De Koopmanspolder kan een impuls gebruiken zodat water, kust en woonomgeving meer voor elkaar gaan betekenen (*zie Vooroever Koopmanspolder-Andijk*).
Ook zijn er plekken die vragen om meer 'uitleg' zoals De Ven (TOP) en de drinkwaterfabriek van PWN. Enkhuizen is via de Houtribdijk de poort naar Flevoland en is de verbinding met het Markermeer.

Ambitie
We willen de kust omvormen van een doorgangsroute naar een parelsnoer van voorzieningen en pleisterplekken die bezoekers verleiden om langer te verblijven. Zodat bezoek wordt omgezet in langer verblijf, meer bestedingen en economie.

Opgave
Gemeenten Hollands Kroon, Medemblik en Enkhuizen verkennen samen met dorpsraden en lokale ondernemers naar verbreding en meer samenhang van het watersport- en waterrecreatiepakket. Daarbij kan gedacht worden aan het verbinden van voorzieningen langs de dijk met een doorgaande fiets- en wandelroute op de dijk. Verder wordt het slim zoneren van verschillende activiteiten, het toevoegen van nieuwe voorzieningen en het verbeteren van ontsluiting van recreatiemogelijkheden en terreinen vanuit bewoonde gebieden onderzocht. Voorbeelden van verbreding zijn het uitbreiden van vaarroutes op het IJsselmeer en het faciliteren van nieuwe durfsporten.

Verder worden de plannen voor unieke verblijfsrecreatie in het buitendijkse gebied verkend. Hierbij is het van belang dat nieuwe camperplekken en verblijfsrecreatie qua schaal en maat passen bij IJsselmeerwaarde en de openheid en openbare karakter van het IJsselmeer respecteert en bijdragen aan het versterken van het contrast tussen binnen- en buitendijkse gebieden. Het kan gaan om kleinschalige kansen voor bijzondere/unieke overnachtingsmogelijkheden.

Fietspad op de dijk

5.4 Dijkgatbos e.o. verkenning

Doel
Het Dijkgatbos verbinden met het IJsselmeer en verder ontwikkelen tot een interessant en afwisselend landschap met een veelheid aan functies en gebruik. De focus ligt op het bewaken van de balans waarbij verkend wordt of en hoe agrarisch productieland samen kan gaan met een combinatie van verbrede landbouw, recreatie en natuurontwikkeling,

Actoren
- Staatsbosbeheer
- Gemeente Hollands Kroon
- Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK)
- Camping De Snippenwei
- LTO
- Agrariërs

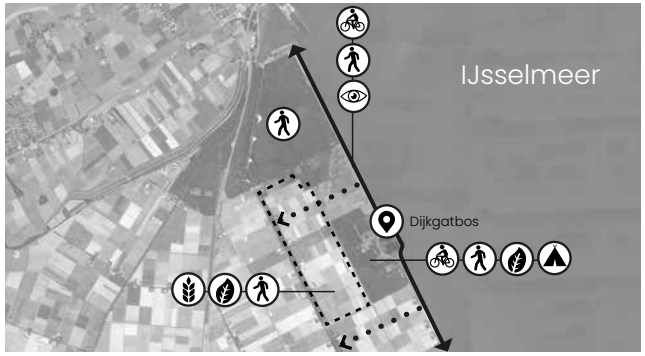

Beschrijving
Huidige situatie
Het Dijkgatbos is circa 140 ha groot en onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). De twee wielen aan de Wieringermeerdijk zijn een overblijfsel van een dijkdoorbraak in 1945. De dijk werd door de Duitsers opgeblazen waardoor twee kolkgaten (huidige wielen) ontstonden en de hele Wieringermeerpolder binnen twee dagen onder water stond. Het Dijkgatbos is na de oorlog aangeplant op het zand dat na de dijkdoorbraak is blijven liggen. Het verhaal van deze bijzondere plek wordt vertelt in een permanente tentoonstelling bij de wielen.

Ten noorden van de wielen ligt boven op de dijk het Huis van Niets; een trouw- en vergaderlocatie met wijds uitzicht over het IJsselmeer.

Ten westen van de wielen, ligt een parkeerplaats met een dagrecreatieterrein en de Snippenwei. De Snippenwei is een groepskampeerterrein waar elk jaar de Vakantiespelen gehouden worden. Dit wordt door zo'n 1200 kinderen bezocht, gedurende de zomervakantie. Verder liggen binnen het Dijkgatbos gemarkeerde rondwandelingen, een ATB route en een fietspad langs de dijk. Het Dijkgatbos is in beheer van Staatsbosbeheer.

Ambitie
De ambitie is er om het Dijkgatbos te verbinden met het IJsselmeer en het gebied verder te ontwikkelen tot een interessant en afwisselend landschap met een veelheid aan functies en gebruik. *(Belangrijk is dat de verkenning Dijkgatbos aansluit op de projecten: Wieringerhoek, Groene Lopers en Innovatie eilanden).*

Opgave
Staatsbosbeheer, gemeente Hollands Kroon en HNNK verkennen samen of een doorgaande wandel- en fietsroute op de dijk mogelijk is *(zie verkenning: IJsselmeerkustroute)*. Door de recreatieve route op de dijk te leggen, maakt de recreant weer contact met het water en wordt het Dijkgatbos beter verbonden met de wielen en het IJsselmeer. Verder liggen op de dijk kansen om de natuur te versterken en een pleisterplaats en/of diverse rustpunten te realiseren. Dit project sluit aan op het project Groene Loper, waarbij er sprake is van een buitendijkse lagune met strand.

In het Dijkgatbos wordt, waar nodig, natuur (plas-dras) versterkt in combinatie met kleinschalige recreatie. Het maken van meer ingangen en het inzetten op branding zal bijdragen aan het verbeteren van de bereikbaarheid, toegankelijkheid en bekendheid van het Dijkgatbos.

Tot slot, verkent gemeente Hollands Kroon, samen met andere stakeholders, in hoeverre zij verbrede landbouw, natuur en recreatie inclusieve landbouw, aquacultuur en nieuwe (zilte) teelt, ten westen van het Dijkgatbos, kunnen stimuleren. Hiervoor is een omgevingsvisie, financieel verdienmodel en een goede samenwerking nodig tussen overheden, agrariërs en natuurorganisaties.

5.5 Groene Lopers verkenning

Doel
Het creëren van een robuuste ecologische en recreatieve verbinding, waarbij het achterland beter verbonden is met het IJsselmeer.

Actoren
- Gemeente Hollands Kroon
- Rijkswaterstaat
- Provincie Noord-Holland
- Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HNNK)
- Staatsbosbeheer
- LTO
- Agrariërs
- Bovisie

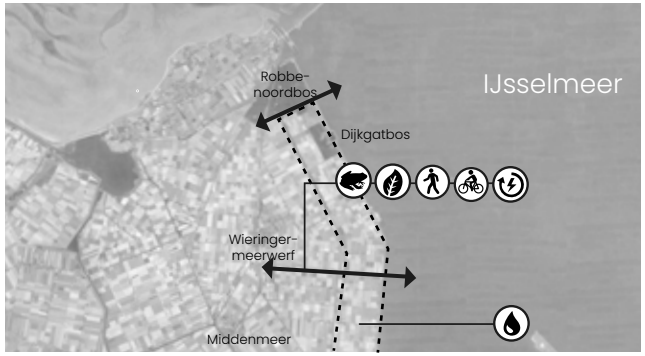

Beschrijving
Huidige situatie
De Wieringermeerpolder is een agrarisch productielandschap met weinig recreatieve en ecologische verbindingen. De Wieringermeerdijk is nauwelijks toegankelijk voor de recreant, waardoor het achterland geen gezicht heeft naar het IJsselmeer.

Ambitie
Groene lopers zijn robuuste Oost-West verbindingen met ruimte voor recreatie én ecologie. Een 'Groene Loper', verbindt het achterland met nieuwe natuur in het IJsselmeer. *(Het project Groene Lopers sluit aan op projecten: Wieringerhoek en Innovatie-eiland)*

Opgave
Het plan 'Groene Lopers' is een initiatief van de firma Bovisie, en bestaat uit een noordelijke en zuidelijke verbinding. De noordelijke 'Groene Loper' verbindt het Robbenoordbos/Dijkgatbos met een (nieuwe) lagune in het IJsselmeer. De zuidelijke 'Groene Loper' verbindt de dorpen Wieringerwerf en Middenmeer met een lagune in het IJsselmeer. Hiervoor worden zoveel mogelijk bestaande wegen en vaarten benut. Mogelijkheden voor waterrecreatie waaronder durfsport, worden eveneens verkend.

De 'Groene Loper' in de polder is een robuuste Oost-West groenstrook met ruimte voor de recreant, bewoners, flora en fauna. De zone, tussen de Hoge/Lage Kwelsloot en de dijk, biedt ruimte voor zoetwaterbuffers en watervogels.

In het IJsselmeer wordt voorland ontwikkeld met ruimte voor bos en een lagune met luwten voor onderwaterflora en paaiplekken voor vissen. De bewoner en recreant beleven hier de natuur en openheid van het IJsselmeer.

5.5 Groene Lopers

Plankaart met de noordelijke en zuidelijke Groene Lopers (Bovisie)

Impressies van een Groene Loper (Bovisie)

5.6 Innovatie-eiland verkenning

Doel
Aanleg van een eerste aantal innovatie eilanden voor onderzoek naar meervoudig ruimtegebruik, combinaties van functies van natuur, water, energie, visserij en (water)recreatieve voorzieningen.

Actoren
- Gemeente Medemblik
- Gemeente Hollands Kroon
- Gemeente Enkhuizen
- Provincie Noord-Holland
- Recreatieschap Westfriesland
- Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK)
- Rijkswaterstaat

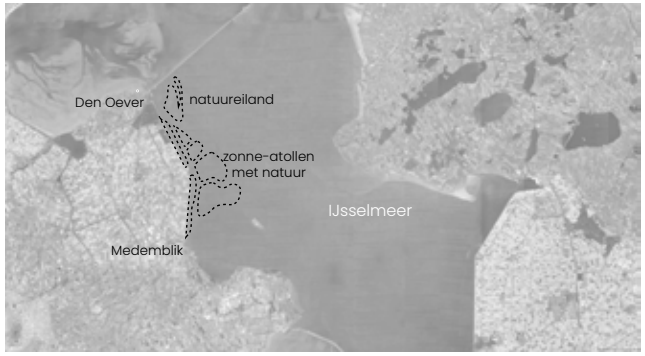

Beschrijving
Huidige situatie
Het Noord-Hollandse deel van het IJsselmeer, de zogenaamde Wieringerhoek, is een nog onbebouwd water- en natuurgebied met uitzondering van natuureiland de Kreupel. Dit deel van het IJsselmeer heeft een beschermde status (Natura2000 Vogelrichtlijn). Het IJsselmeer is als groot zoetwaterbekken als voorraad van groot belang voor diverse ruimtelijke, economische en ecologische functies in de aangrenzende provincies. Scheepvaart en waterrecreanten maken gebruik van dit vaargebied. De topwatersport maakt gebruik van het grote water voor wedstrijdvaren op wereldklasse en Olympisch niveau. PWN neemt IJsselmeerwater in voor drinkwaterproductie. Defensie maakt gebruik van het gebied voor diverse schietoefeningen. Zandwinning vindt plaats op verschillende plekken in het IJsselmeer. Cultuurhistorisch zijn de voormalige zuiderzeesteden gelegen aan het IJsselmeer. De nautische economie en visserij zijn actief aanwezig in het gebied.

Ambitie
In het IJsselmeergebied zoeken overheden, maatschappelijke, natuur en belangenorganisaties naar een goede balans tussen behoud en ontwikkeling van het IJsselmeergebied vanuit landschappelijke, ecologische en cultuurhistorische waarden. Vanuit de Agenda IJsselmeergebied is (2019) een verkenning uitgevoerd naar de (on)mogelijkheden voor energieopwekking in het IJsselmeergebied. Hieruit bleek het Noord-Hollandse deel van het IJsselmeer (Wieringerhoek) een van de mogelijk geschikte locaties voor duurzame opwek van energie. In het Buitendijks Plan Duurzaam Leefbaar is deze mogelijkheid van zonne-energie in het IJsselmeer als ambitie concreter uitgewerkt. Voor de kust van de Wieringermeer is een reeks natuureilanden en zonneatollen ontworpen waarmee zowel de natuurdoelen (PAGW, zie: project Wieringerhoek) als duurzame energieopwekking door zonne-energie kunnen worden gediend. Voor het plan Duurzaam Leefbaar is draagvlak in het gebied. Gemeenten, Hoogheemraadschap en de Provincie hebben in de zomer van 2021 voor de regio Noord-Holland Noord de Regionale Energie Strategie 1.0 vastgesteld. In de RES is een zoekgebied in het IJsselmeer van 1,1 TWh opgenomen.

Het innovatie-eiland betreft het zonne-atol uit het Buitendijks Plan Duurzaam Leefbaar in de nabijheid van het Dijkgatsbos. Het biedt partijen de mogelijkheid om de (technische) aanleg van de atollen, de plaatsing van zonnepanelen, het bouwen met zand en slib en het monitoren van de effecten op het (onderwater)leven te onderzoeken.. Het aanleggen van een innovatie eiland past in de traditie van grootschalig vooruitgangsdenken dat hoort bij dit deel van het IJsselmeer. Het innovatie eiland is, in tegenstelling tot bijvoorbeeld de Markerwadden-eilanden, niet alleen ingericht op natuurontwikkeling en versterking van ecologische waarden. Het eiland is een pilot in tijd en ruimte voor meerjarig onderzoek en experiment op het gebied van energie, natuurontwikkeling en visserij. Het is tegelijkertijd zowel de eerste stap in het plan Duurzaam Leefbaar als een van de locaties voor een verkenning zon-op-water. Voor recreatie biedt het eiland een nieuwe vaarbestemming. Het uitgangspunt is vanuit het principe 'IJsselmeerwaarde' de natuurwaarden niet te verstoren maar idealiter te versterken. Innovaties als nieuwe vormen van meervoudig ruimtegebruik kunnen voor andere delen van het IJsselmeergebied van waarde zijn.

5.6 Innovatie-eiland

Opgave
De initiatiefnemer verkent met marktpartijen of het plan tot uitvoering kan worden gebracht in termen van tijd, ruimte en financiering. De diverse overheden, inclusief het Rijk als beheerder van de grote wateren, werken gezamenlijk aan een pilot om als regio en Rijk de verschillende maatschappelijke opgaven gezamenlijk te verkennen. Het gaat om een integrale opgave waarbij functies kunnen worden geïntegreerd en gecombineerd. Voor het IJsselmeer wordt dit programmatisch opgepakt. Het Programma waarin ook de uitwerking van de RES deel van uit maakt, is een vervolg op de Intentieovereenkomst die reeds is gesloten (2020) tussen partijen over Kustvisie, project Wieringerhoek, klimaatbuffer en Noordkop.

Zoekgebied Innovatie-eiland

5.7 Oude Zeug verkenning

Doel
Doorontwikkeling van het havengebied Oude Zeug tot een bijzondere plek. Waarbij naast de economische aspecten, recreatie, verblijf en natuur als uitgangspunt worden genomen voor de ontwikkeling.

Actoren
- Gemeente Hollands Kroon
- Rijkswaterstaat
- Provincie Noord-Holland
- FishFlow Innovations
- WMC-technologie
- Jongert Yachts b.v.

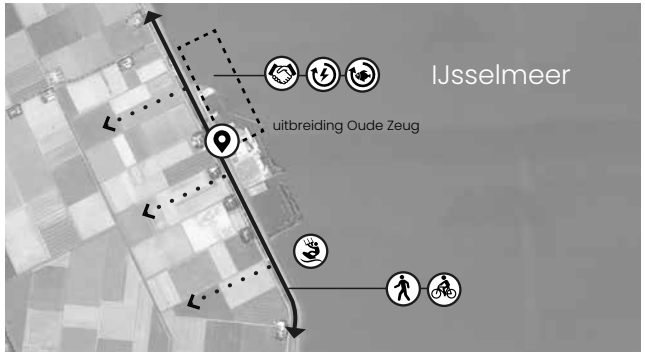

Beschrijving
Huidige situatie
Oude Zeug is de enige grote werkhaven aan de Wieringermeerdijk, vernoemd naar een ondiepte die gebruikt werd voor de aanvoer van materialen voor de drooglegging en ontginning van de Wieringermeer. De haven heeft historische waarde. Het huidige bedrijventerrein is zo'n 8ha groot en ligt buitendijks. Vanuit deze haven worden nog steeds nieuwe grootschalige ontwikkelingen op het IJsselmeer uitgevoerd. Het IJsselmeer en de haven zijn Natura2000-gebied, en de Wieringermeerdijk is onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland

Ambitie
De gemeente, FishFlow Innovations, WMC-technologie en Jongert Yachts hebben de ambitie om dit havengebied verder te ontwikkelen. Dit vraagt om een integrale gebiedsontwikkeling voor de Oude Zeug. Initiatiefnemer FishFlow Innovations is een innovatief productiebedrijf voor waterturbines en energieopwekking. Dit bedrijf wil zich hier vestigen en heeft de ambitie om het bedrijventerrein uit te breiden in het IJsselmeer en door te ontwikkelen tot een nautisch bedrijventerrein met duurzame innovatie.

Opgave
De gemeente Hollands Kroon en de provincie Noord-Holland hebben in 2019 voor bijzondere plekken ontwikkelprincipes opgesteld, die voor de ontwikkeling van de Oude Zeug van toepassing zijn:
> Binnen de bijzondere plekken zijn functiewijzigingen ten behoeve van recreatie, verblijf, en natuur mogelijk, waarbij het uitgangspunt is dat de economische ontwikkeling hierdoor niet wordt belemmerd.
> Onderdeel van de ontwikkeling van deze bijzondere plekken is de openbare toegankelijkheid en een veilige bereikbaarheid. Deze moet georganiseerd zijn zodat recreatie, verblijf en natuurontwikkeling ook echt beleefd kunnen worden door bewoners en bezoekers.
> De plek is herkenbaar als ruimtelijke eenheid. Nieuwe ontwikkelingen dragen bij aan deze ruimtelijke herkenbaarheid (het bos, de terp, de dijk, het meer).
> De inrichting van de bijzondere plek is gericht op het vergroten van het contrast met de productie-polder.
> Binnen de bijzondere plekken is ruimte voor zonne-energie wanneer er sprake is van meervoudig grondgebruik.
> De beplantingsstructuur vergroot de biodiversiteit van de huidige polder.
> Materiaal en kleurgebruik van de architectuur past bij de identiteit van de plek en kan per plek verschillen.

Of er uitbreiding van bedrijfsmatige activiteiten bij de Oude Zeug kan plaatsvinden is onderdeel van een verkenning die FishFlow eind 2020 is begonnen naar uitbreidingsmogelijkheden in het IJsselmeer. Naast de hiervoor beschreven ontwikkelprincipes zijn de 'tien gouden regels' van Palmboom voor landschap, en regels voor ecologie en cultuurhistorie van toepassing.
Naast een vernieuwde land en water verbinding, draagt deze ontwikkeling ook bij aan de kust als belevingszone. De Oude Zeug ontwikkelt zich tot een interessante pleisterplaats, gelegen aan een doorgaande wandel- en fietsroute op de dijk (zie project IJsselmeerkustroute). Deze kan verbonden worden met routes in het achterland (zie project Groene Lopers).

5.8 TOP IJsselmeer planstudie/ontwerpfase

Doel
Het huidige Toeristisch Overstap Punt (TOP) Medemblik wordt opgewaardeerd en een integraal landschapsontwerp, ontsluit de historie en de ruimtelijke kwaliteiten van deze plek en maakt deze tot een IJsselmeerwaarde voor gebruikers van de parkeerplaats, recreanten en toeristen.

Actoren
- Gemeente Medemblik
- Gemeente Hollands Kroon
- Provincie Noord-Holland
- Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK)
- Recreatieschap Westfriesland
- Gasunie/ Liander etc.
- Zandwinners
- ANWB

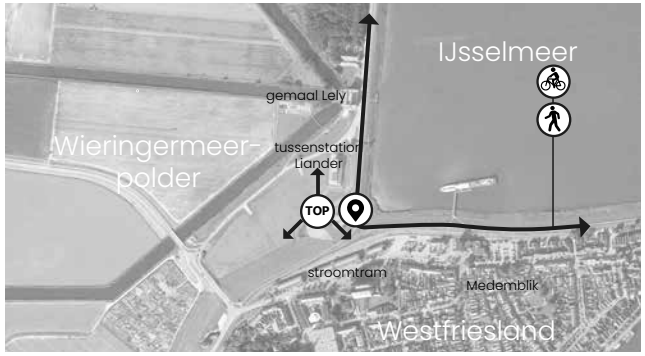

Beschrijving
Huidige situatie
De huidige TOP is gelegen aan de Zuiderdijkweg aan de noordelijke rand van Medemblik op grondgebied van de gemeente Hollands Kroon en bestaat uit een eenvoudige functionele parkeerplaats met een informatiepaneel. De stedelijke parkeerplaats ligt gedeeltelijk in het waterstaatswerk (beschermingszone primaire waterkering) en op een bijzondere plek, namelijk het scharnierpunt van de Wieringermeerpolder, Westfriesland en het IJsselmeer. Er zijn scherpe hoogteniveau 's in het gebied, want op dit punt komt het oude (Westfriese) en nieuwe (Wieringermeerpolder) land samen. De functie en de landschappelijke kwaliteiten van deze A-locatie worden momenteel niet benut; het TOP sluit onvoldoende aan op bestaande fiets- wandel en vaarroutes, een pleisterplaats aan het IJsselmeer ontbreekt en het zicht op gemaal Lely vanuit Medemblik wordt deels belemmerd door een zandoverslag en een tussenstation van Liander. Op een niet al te lange termijn wordt dit tussenstation door Liander vervangen.

Ambitie
De gemeenten en provincie hebben de ambitie om het gebied te ontwikkelen tot het TOP 'IJsselmeer' het (navigatie)adres voor een bezoek aan de Noord-Hollandse IJsselmeerkust. Deze plek vormt het ideale vertrekpunt voor een bezoek aan de IJsselmeerkust, de historische stad Medemblik, Westfriesland en de Wieringermeerpolder per voet, fiets, boot of stroomtrein te verkennen. De locatie heeft de potentie om in één oogopslag haar ontstaansgeschiedenis, de Zuiderzeewerken en het huidige belang van waterbeheer te vertellen.
Enkhuizen heeft ook ambities om een TOP te realiseren en gaat de mogelijkheid onderzoeken bij Vuurtoren de Ven.

Opgave
Het aantal parkeerplaatsen wordt verdubbeld en zorgvuldig ingepast in het landschap, zodat het blik beter uit het zicht wordt onttrokken. Er zijn oplaadvoorzieningen voor auto's en fietsers. De padenstructuren worden opgewaardeerd en leiden naar de verschillende bezienswaardigheden in de omgeving zoals gemaal Lely, Stoomtram, Veerboot en stad Medemblik. Op die wijze vormt de TOP het middelpunt van de bezienswaardigheden.

In overleg met het HHNK wordt onderzocht hoe het verhaal van het watermanagement beter verteld kan worden. Het gemaal Lely maar ook de verschillende watergangen en waterpeilen in dit gebied hebben een iconische uitstraling en functioneel belang dat versterkt kan worden. Liander heeft plannen om het tussenstation op te schuiven. Dat biedt kansen om de zichtlijnen in het gebied te versterken.

Er wordt gewerkt aan een integraal landschapsontwerp voor deze TOP dat de verschillende bijzondere toeristische waarden, landschappen, functies en hoogtes niet alleen aan elkaar verknoopt, maar ook het verhaal erachter verteld. Daardoor wint het gebied aan betekenis voor het IJsselmeer en geeft het IJsselmeerwaarde.

Deze gebiedsontwikkeling draagt bij aan een aantrekkelijke en beleefbare kustzone voor bewoners, recreanten, toeristen van het gebied.

5.9 Regatta Medemblik verkenning

Doel
Het beter beleefbaar maken van de top watersport en het verbreden van het watersport- en waterrecreatiepakket.

Actoren
- Gemeente Medemblik
- Regatta Center Medemblik
- Provincie Noord-Holland
- Lokale ondernemers

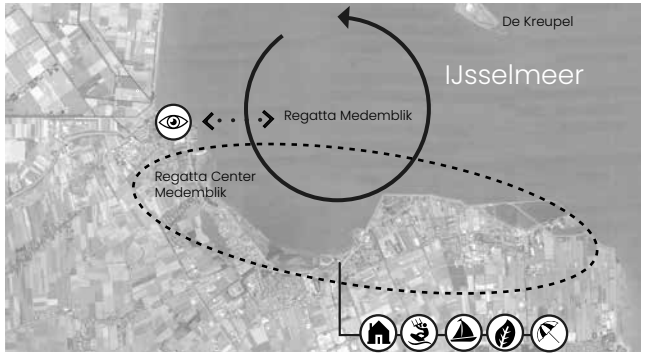

Beschrijving
Huidige situatie
Het Regatta Center Medemblik ligt ten zuiden van de stad Medemblik direct aan het IJsselmeer. Een 360 graden windroos en open water zijn de ultieme combinatie voor watersporters en waterliefhebbers. Medemblik is het 'Circuit Zandvoort' voor de watersport. Dankzij de constante, lage IJsselmeergolfslag en de relatief stabiele wind staat Medemblik bij internationale topzeilers hoog in de wereldranglijst van favoriete wedstrijdlocaties. Hier worden daarom met grote regelmaat EK's, WK's en andere grote zeilevenementen georganiseerd. Aan de jaarlijkse Regatta (World Cup status) nemen zo'n 500-1.000 topzeilers met circa 700 boten deel, afkomstig uit bijna 60 landen. Het pittoreske Medemblik neemt daarmee internationaal een bijzondere positie in tussen o.a. Genua en Miami.

Aan de dijk en op de vooroevers zijn meerdere activiteiten en voorzieningen gefaciliteerd voor dagrecreatie en watersport. Het huidige aanbod is deels verouderd en weinig gedifferentieerd. De wedstrijden op het water zelf worden grotendeels 'uit het zicht' gevaren. De vermaarde wedstrijden en het economische belang ervan leven nog te weinig in het hart van Medemblik.

Ambitie
Evenementen zijn een belangrijk instrument om het toeristisch profiel van een gebied te versterken. Gemeente Medemblik heeft daarom de ambitie om de zichtbaarheid en belevingswaarde van zeilevenementen voor bezoekers te vergroten en grote watersportevenementen middels aantrekkelijke side events nadrukkelijker te positioneren als publiekstrekker. In de toekomst voorziet zij bij grote evenementen een 'Nautische Boulevard' die de Oosterhaven, het Regatta Center en het surfstrand verbindt tot een lang gerekt evenemententerrein met een breed en divers aanbod van sport, entertainment en horeca.

De gemeente onderzoekt samen met het Regatta Center en lokale ondernemers naar verbreding van het huidige watersport- en waterrecreatiepakket. Als bestemming liggen er mogelijkheden om de unieke topsportlocatie beter en breder te ontsluiten voor het grote publiek en qua (culinaire of muzikale) attracties te verbinden met de evenementenkalender van Medemblik en van West-Friesland.

Opgave
De waterkant wordt voor een betere wedstrijdbeleving ingericht. Het permanent beleefbaar maken de evenementen kan bereikt worden bijvoorbeeld door het plaatsen van een starteiland/multi-functionele tribune in het IJsselmeer. In het centrum van Medemblik wordt het grote publiek tevens vroegtijdig betrokken bij de wedstrijden en wordt de watersportbeleving breed gedeeld door middel van schermen, drones etc.. Het stedelijk toeristisch en evenementenprogramma zal nog beter afgestemd worden op grote watersportwedstrijden. Het verbinden van het stadscentrum met het Regatta Center heeft zowel een sportieve als een economische dimensie. Topsportevenementen waren in 2019 goed voor bijna 9 ton aan additionele uitgaven in de Medemblikse economie. Met een meer gerichte aanpak kan ook op dit punt nog veel worden gewonnen.

5.10 Vooroever Koopmanspolder-Andijk verkenning

Doel
Het verbeteren van de ecologische en recreatieve (dwars)verbindingen tussen land en water.

Beschrijving
Huidige situatie
Ten noorden en oosten van het dorp Wervershoof ligt de Koopmanspolder, de zwemkom en de Vooroever Andijk. De Koopmanspolder is aangelegd als achteroever 'land-art' (Ben Raaijman) om te functioneren als proeftuin voor flexibel peilbeheer in de achteroever. Het betreft een buitendijkse polder van 16ha die onderdeel uitmaakt van Natuurnetwerk Nederland (NNN) waar landschap en cultuurhistorische waarden aanwezig zijn. De verbinding met het IJsselmeer en de variatie van natte en droge gebieden maakt deze polder aantrekkelijk voor flora en (onderwater)fauna. De beleefbaarheid van het gebied is matig. Zo is de bijzondere vormgeving ervan alleen op hoogte te zien.

Bij de vooroevers van Wervershoof/Andijk liggen meerdere functies naast elkaar; een natuurgebied, dagrecreatieterrein met strandjes, een watersportvereniging en een jachthaven. De omgeving is populair onder kitesurfers ondanks het ontbreken van een vergunning. Er is vraag naar meer ruimte en een betere zonering ten opzichte van de natuurgebieden. De zwemkom is een afgekeurde zwemwaterlocatie. Er komt te vaak blauwalg voor.

Actoren
- Gemeente Medemblik
- Rijkswaterstaat
- Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK)
- Provincie Noord-Holland
- Recreatieschap Westfriesland
- Dorpsraden Wervershoof en Andijk
- Jachthaven Andijk
- Sportvisserij Nederland
- Onderwijs- en Kennisinstellingen (WUR, Deltares, UvA e.a., TKI)
- Bovisie

De recreatieve fietsroute ligt grotendeels op de dijk. Ten westen van de Koopmanspolder ligt de fietsroute aan de binnenzijde van de dijk. De verbindingen tussen binnen- en buitendijkse gebieden zijn meestal gemaakt op plekken die logisch zijn vanuit beheer, maar niet vanuit recreatief gebruik. Vaarroutes in de polder, zoals de Molensloot en de Narre Vliet, zijn niet verbonden met het IJsselmeer.

Ambitie
De gemeente Medemblik heeft samen met het recreatieschap de ambitie om het gebied een recreatief-toeristische meerwaarde te geven. Ze ziet dat verschillende particuliere initiatieven kansen zien voor bijzondere verblijfsrecreatie (Jachthaven Andijk, Bovisie). De provincie Noord-Holland zoekt ruimte voor durfsporten en wil ook samen met Rijkswaterstaat de Koopmanspolder verder ontwikkelen onder de noemer van het TKI-project 'waarde voor waterlandschappen'.

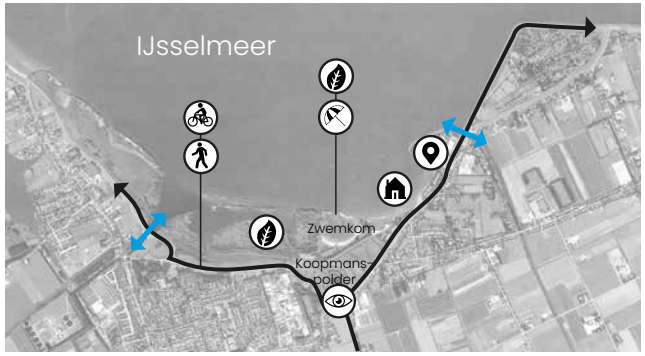

Opgave
De gemeente Medemblik verkent samen met het recreatieschap, de Provincie Noord Holland en Rijkswaterstaat of en hoe de verschillende ambities in het gebied verder vorm kunnen krijgen. Het vervolgonderzoek richt zich op een duurzaam inrichtingsconcept voor de deelsystemen (achteroever, zwemkom, vooroever, IJsselmeer) en op meer belevingswaarde en verdienmodellen voor recreatie en omgeving. Meer en betere verbindingen tussen IJsselmeer en woongebieden liggen voor de hand. Naast het functionele is de beleving een nadrukkelijk aandachtspunt bijvoorbeeld voor de Koopmanspolder, met impulsen voor bestaande en nieuwe vormen van recreatie. Tijdens de zogeheten kustweken is vastgesteld dat alle betrokken partijen ruimte zien voor een integrale ontwikkeling waarbij zowel de natuur als recreatie een impuls krijgen. Ook is er ruimte om de mogelijkheden voor bijzondere vormen van verblijfsrecreatie te verkennen. De openbare toegankelijkheid van het water/de kustlijn is daarbij een uitgangspunt.

De verbinding tussen sloepenroutes in West-

5.10 Vooroever Koopmanspolder-Andijk verkenning

-Friesland en het IJsselmeer is nog minimaal georganiseerd. Het IJsselmeer is groot water en minder geschikt voor kleine recreatievaart. De trend is dat er meer sloepen komen en dat ze steeds groter worden. Er is behoefte aan meer bevaarbaar water. Daarnaast zijn er plannen die delen van het IJsselmeer 'verkleinen' zodat deze gebieden beter geschikt worden voor kleinere watersport zoals sloepen (klimaatbuffer, innovatie-eiland). Dat is een kans om dit gebied aantrekkelijk te maken voor nieuwe doelgroepen watersporters (naast de grotere zeiljachten). Het is zinvol om te verkennen of er bij Andijk op termijn mogelijkheden ontstaan voor een fysieke vaarverbinding (overhaal o.i.d.) tussen IJsselmeer en achterland. Dat kan de IJsselmeerkust en het 'woon-product' West-Friesland verder versterken.

Waterlodges (Bovisie)

Plan OPLA - Andijk (Bovisie)

5.11 PWN verkenning

Doel

Drinkwaterbedrijf en natuurbeheerder PWN heeft als taak de inwoners en bedrijven in het overgrote deel van Noord-Holland van voldoende en betrouwbaar drinkwater te voorzien. Sinds de tweede helft van de vorige eeuw is de belangrijkste zoetwaterbron voor de PWN-drinkwaterbereiding het IJsselmeer; ook voor de stad Amsterdam is het IJsselmeer een tweede anker.

Klimaatverandering en bevolkingsgroei maken het noodzakelijk om het IJsselmeer robuuster en stabieler te maken, zodat het IJsselmeerwater tot betrouwbaar drinkwater kan worden gezuiverd. Daarom verkent PWN de mogelijkheid van een klimaatbuffer in het IJsselmeer.

Doordat het PWN-terrein bij Andijk tussen de wandel- en fietsroutes en het IJsselmeer in ligt, wordt de beleving van het belang van het IJsselmeer voor de drinkwatervoorziening minder goed ervaren of zichtbaar gemaakt voor recreanten en bezoekers van het gebied.

Actoren

- Drinkwaterbedrijf en natuurbeheerder PWN
- Gemeente Medemblik
- Rijkswaterstaat
- Provincie Noord-Holland
- Hoogheemraadschap (HHNK)
- Ondernemers/bewoners
- Recreanten (incl. watersport en waterrecreatie)
- Belangenorganisaties

Beschrijving

Huidige situatie

PWN heeft in Andijk aan de Westfriese Omringdijk een belangrijke productielocatie. Het drinkwaterbedrijf neemt hier 80 tot 90 miljoen m3 water per jaar in om 1.2 miljoen inwoners van Noord-Holland van drinkwater te kunnen voorzien. Het bedrijf heeft in Andijk een oppervlakte van 160 ha en twee grote inlaatbekkens in het IJsselmeer die circa 100 ha beslaan.

De PWN-locatie Andijk is een bedrijfsterrein en om redenen van veiligheid en milieuhygiëne niet toegankelijk voor publiek. In het Noord-Hollands duinreservaat bij het Informatiecentrum De Hoep in Castricum wordt stilgestaan bij het verhaal over drinkwater. De wandel- en fietsroutes bij Andijk bieden een beperkt zicht op het PWN-terrein en daardoor een beperkt zicht op het IJsselmeer. Daarmee is er weinig tot geen beleving aan de Noord-Hollandse IJsselmeerkust ten aanzien van het belang van het IJsselmeer voor de drinkwatervoorziening in Noord-Holland.

Het groeiend aantal watergebruikers in Noord-Holland en de effecten van klimaatverandering, zoals verzilting, zetten de waterwinning vanuit het IJsselmeer onder druk en maken de onttrekking van IJsselmeerwater voor de drinkwaterbereiding uitdagend. Het gaat dan om voldoende zoetwater van een voldoende kwaliteit. Verzilting, droogte en aanvoer van rivierwater hebben de afgelopen jaren forse problemen opgeleverd.

Ambitie

Om de drinkwatervoorziening in Noord-Holland ook in de toekomst veilig te stellen onderzoekt het drinkwaterbedrijf verschillende maatregelen.

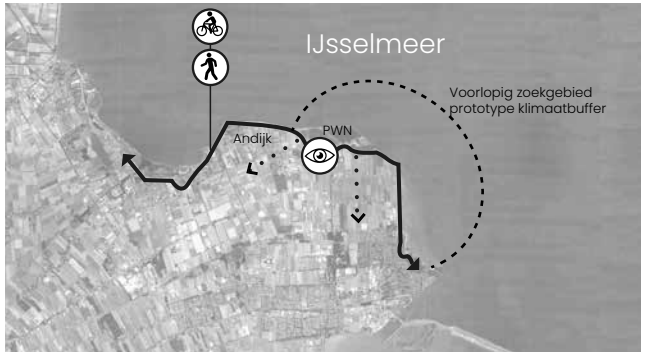

Een daarvan is het aanleggen van een zoetwaterbuffer in het IJsselmeer, in de vorm van een 'klimaatbuffer, zodat zij in perioden dat het nodig is over voldoende IJsselmeerwater met een betrouwbare waterkwaliteit kan beschikken. PWN onderzoekt de mogelijkheid van een klimaatbuffer waarbij wateronttrekking, natuurlijke voorzuivering en natuurontwikkeling samen kunnen gaan.

Opgave

PWN is in 2020 gestart met een voorverkenning naar het toevoegen van een klimaatbuffer in het IJsselmeer om te kunnen beschikken over een watervoorraad waarmee perioden met mindere waterkwaliteit kunnen worden overbrugd. Het drinkwaterbedrijf verkent samen Rijkswaterstaat én met belanghebbenden een geschikte locatie voor de klimaatbuffer.

In dat kader stelt PWN graag haar kennis beschikbaar aan initiatieven gericht op het zichtbaar maken van de betekenis van het IJsselmeer. Voorbeelden van mogelijke initiatieven zijn: het koppelen met wandel- en fietsroutes, het plaatsen van informatiepanelen, een uitkijkpunt en informatiebijeenkomsten.